Влада - Радам !

Голос України

Газета Верховної Ради України

№ 194 (944) ♦ Середа, 12 жовтня 1994 року ♦ Ціна договірна

Л. КУЧМА ПРОТИ КОСМЕТИКИ, Л. КУЧМА ЗА РЕФОРМИ

Учора ввечері Президент України виступив у Верховній Раді із зверненням

«Жодних спроб лібералізувати ціни не було»

Ранкове засідання 11 жовтня

Все-таки шкода того дорогоцінного часу, який на початку кожного сесійного тижня витрачають на нескінченні дискусії про порядок розгляду питань на пленарних засіданнях.

Однак не скажеш, що вчора мало не півторагодинна суперечка була безплідна. Все-таки серед суто політичних дебатів на сесії лунали слушні пропозиції про вдосконалення діяльності як самої Верховної Ради, так і, зокрема, її Президії.

Підсумовуючи критичні зауваження, що лунали від мікрофонів, Голова Верховної Ради України Олександр Мороз твердо заявив: «Я гарантую вам, що Президія працюватиме значно ефективніше». А щоб вона не перетворювалася на поле політичних баталій, він нагадав: під час роботи Президії може бути присутнім кожен з депутатів, який цього хоче, але в обговоренні братимуть участь тільки члени Президії.

(Закінчення на 2-й стор.).

Продиктовано в номер

Головне — конкретика

Наповнювати українсько-угорські домовленості конкретним змістом, зробити так, щоб вони «дійшли» до трудових колективів, стали їхньою справою і приносили вигоду усім учасникам угод, — таку думку підкреслив Голова Верховної Ради України О. Мороз під час зустрічі з міністром промисловості і торгівлі Угорської Республіки Л. Палом. У бесіді наводилися адреси співробітництва. З нашого боку — це львівські автобусобудівники, хіміки Калуша, різні організації Закарпаття тощо. Сторони із задоволенням відзначили, що проробляється ряд нових міждержавних проектів: договори щодо транзиту, взаємного захисту інвестицій, запобігання подвійного оподаткування, кращої організації прикордонно-митних служб, сільськогосподарського карантину, спільному розвитку фармацевтичної промисловості. Втім, як знову відзначив наприкінці бесіди О. Мороз, головне — це розпочати живу справу, а її документальне оформлення — то вже другий етап.

Реформ вимагає не МВФ, а здоровий глузд

Нинішнього року Україна може розраховувати на одержання першої частки стабілізаційного кредиту МВФ у розмірі 365 мільйонів доларів США. Про це повідомили на прес-конференції члени урядової делегації, що повернулися із щорічної сесії Міжнародного валютного фонду та Світового банку. А загалом потреби України в четвертому кварталі сягають 965 мільйонів доларів. Є надія, що до кінця року в Україну вдасться залучити ще деякі кошти. Головними вимогами МВФ є контроль за дефіцитом бюджету, який не має перевищувати 10 відсотків, запровадження єдиного курсу карбованця щодо іноземних валют, лібералізація цін та ін. Проте, як зазначив міністр економіки Р.Шпек, цього вимагає не так МВФ, як здоровий глузд, бо не можна споживати і не платити. Керівник Управління з питань економіки адміністрації Президента В.Кузнєцов додав: якщо програму буде прийнято, то нас чекають важкі, але не безнадійні часи, а коли ні, то ми й надалі ходитимемо по колу.

Візит фінського міністра

Завтра в Україну з офіційним візитом прибуде міністр закордонних справ Фінляндії Хейккі Хаавісто.

У ході дводенного перебування глави зовнішньополітичного відомства Фінляндії передбачено зустрічі з Президентом України Леонідом Кучмою, Головою Верховної Ради України Олександром Морозом, міністром закордонних справ Геннадієм Удовенком.

Як повідомили в прес-центрі МЗС України, в ході візиту планується підписати українсько-фінську Угоду.

До подій у Перській затоці

Президент США Б. Клінтон, виступаючи по телебаченню, підтвердив зацікавленість Америки у врегулюванні іраксько-кувейтської кризи і готовність рішуче та активно діяти в цьому напрямі. «Ми не дозволимо, щоб Ірак загрожував своїм сусідам чи шантажував ООН. Ми не дозволимо, щоб Ірак кинув виклик США і міжнародному співтовариству», — сказав він.

Висування іракських військ до іраксько-кувейтського кордону, що й спричинило кризу, навіть попри вже проголошене Багдадом рішення про їхнє відведення, не сприятиме розв'язанню питання про зняття санкцій ООН проти Іраку, вважає голова Ради Безпеки ООН Д. Хенней.

Міністр оборони США У. Перрі підтвердив, що США провадять активне нарощування військових сил у Кувейті та Саудівській Аравії з метою «шляхом залякування Іраку запобігти самому вторгненню».

З холодом боротися разом

Питання роботи промислових підприємств Запорізької, Дніпропетровської та Кіровоградської областей, які входять до системи енергозабезпечення «Дніпроенерго», обговорюватимуть сьогодні у Запоріжжі керівники промислових велетів цих областей.

— Наші області мають величезний потенціал, — відзначив кореспондентові «Голосу України» генеральний директор підприємства «Мотор Січ» В'ячеслав Богуслав, — можуть допомогти електростанціям регіону придбати вугілля та мазут не лише в Україні, а й у Росії, Туркменистані. Ми не можемо допустити розвалу енергосистеми нашої країни або змерзання енергоблоків теплових станцій, які потім буде неможливо експлуатувати.

— А тим часом можливість поставити під навантаження шостий блок Запорізької атомної станції з'явиться десь у лютому 1995 року, — повідомив генеральний директор ВО «Запорізька АЕС» Володимир Бронников. Причини цього — відсутність палива для шостого блоку (частину його взяли для завантаження з нині діючого) та тяганина навколо конструктивного питання — можливості використання німецької арматури — з боку Держатоменергонагляду.

Передплата-95

«Голос України» в 1995 році виходитиме п'ять разів на тиждень обсягом удвічі більшим, ніж будь-яка з українських газет – тричі на 16, двічі на 8 сторінках і при цьому коштує:

на півроку –198 тис. крб.,
на квартал – 99 тис. крб.,
на місяць – 33 тис. крб.

«Голос України» виходить українською (індекс 60955) та російською (індекс 60997) мовами.

«Голос України» проводить для своїх передплатників-95 лотерею. Розігруватимуться найрізноманітніші товари: телевізори, меблі, магнітоли, закордонні путівки, грошові призи і т. ін. І все це завдяки нашим спонсорам:

1. Хмельницькому ВО «Прігма-прес» (малогабаритні верстати для індивідуального користування – 30 млн. крб.), гендиректор Сергій Василишин.
2. Полтавській колективній виробничо-торговельній фірмі «Крокуль» (комплекти зимового взуття для чоловіків, жінок, підлітків), директор Дмитро Момот.
3. Хмельницькому ВО «Новатор» (магнітоли «Тарнава»), генеральний директор Анатолій Вдовиченко.
4. Полтавській філії «Приватбанку» (10 призів по 1 млн. крб.), керуючий Олександр Удовиченко.
5. Хмельницькому заводу «Катіон» (телевізори «Електроніка-409»), генеральний директор Володимир Скоморохов.
6. Хмельницькій туристичній фірмі «Супутник» (закордонна путівка – 15 млн. крб.), директор Василь Лосюк.

☞ 7. ____________ .

Шановні добродії! Під час передплатної кампанії, жовтень–листопад, тут може міститися і назва вашої фірми чи підприємства. Пропозиції за телефонами: 446-72-63, 441-89-95.

Друзі, ви станете учасниками розиграшу нашої лотереї за умови, якщо передплатите «Голос України» на півроку.

Затим надсилаєте до редакції листівку з поміткою «Лотерея «ГУ-95», де вказуєте: прізвище, ім'я, по батькові, домашню адресу, номер поштового відділення, яке оформило передплату.

Розиграш лотереї – в січні 1995 року.

Друзі! Стежте за газетою. Щономера в нас збільшуватиметься асортимент товарів для розиграшу лотереї.

Парламентська хроніка

«Жодних спроб лібералізувати ціни не було»

(Початок на 1-й стор.).

Після бурхливих дебатів порядок дня все-таки було затверджено, в тому числі й питання, які викликали найбільше хвилювання, а саме: про звернення Верховної Ради України до парламентаріїв країн СНД і про скасування указів Президії Верховної Ради України щодо тимчасового припинення та заборони діяльності Компартії України.

Потім Верховна Рада заслухала інформацію про участь української делегації в щорічному засіданні Міжнародного валютного фонду та Світового банку, з якою виступив міністр економіки Роман Шпек. Доброю звісткою прозвучало повідомлення, що МВФ нарешті має намір надати Україні позичку на суму 5,5 млрд. доларів на вигідних для нашої держави умовах. На запитання про те, чи не є останнє підвищення цін наслідком виконання умов МВФ, Роман Шпек зазначив: «Жодних спроб лібералізувати ціни ми не робили. Вдалися до емісії, проти якої виступав МВФ, і це позначилося на цінах. Тому відповідальність треба брати на себе всім разом».

Звичайно, з особливим нетерпінням депутати чекають виступу Президента України, доповідь якого вже роздано народним обранцям.

Анатолій КРАСЛЯНСЬКИЙ.

Зустрічі в Кабінеті Міністрів

10 жовтня Прем'єр-міністр України Віталій Масол прийняв міністра промисловості і торгівлі Угорської Республіки Ласло Пала.

Відбулася розмова, в ході якої гість поінформував про економічну ситуацію в Угорщині, виклав свої думки щодо можливостей розвитку торговельно-економічного співробітництва між Україною та Угорщиною. Йшлося, зокрема, про конкретні проекти в галузі хімічної промисловості та транспорту.

Прем'єр-міністр України висловив зацікавленість нашої держави у всебічному поглибленні співробітництва із сусідньою державою, розповів про заходи уряду щодо оздоровлення української економіки.

У розмові взяли участь міністр зовнішніх економічних зв'язків України Сергій Осика та Надзвичайний і Повноважний Посол Угорської Республіки в Україні Іштван Варга.

Того ж дня Прем'єр-міністр України прийняв міністра економіки Словацької Республіки Петера Магваші.

Гість розповів про національну виставку Словаччини, що відкривається 11 жовтня в Києві, в якій беруть участь понад 50 підприємств сусідньої країни. Він висловив сподівання, що цей захід дасть поштовх традиційному для України і Словаччини економічному співробітництву, зростанню торгового обороту між ними, обсяг якого нині не відповідає потенціалу обох країн.

Віталій Масол висловив підтримку організації Словацької виставки. Такі заходи, підкреслив він, є найкращою формою пропаганди досягнень зарубіжних країн. Прем'єр-міністр докладно розповів про тенденції, які спостерігаються нині в українській економіці.

У розмові взяли участь заступник міністра зовнішніх економічних зв'язків України Анатолій Щербатюк та Надзвичайний і Повноважний Посол Словацької Республіки в Україні Роберт Гаренчар.

Пам'ятає Литва, як стала вільною Україна

З нагоди 50-ї річниці визволення України від фашистських загарбників Посольство України в Литовській Республіці організувало урочисту зустріч з ветеранами війни, які брали участь у боях на території України. Учасники зустрічі хвилиною мовчання вшанували світлу пам'ять героїв, які загинули у кривавій битві з фашизмом.

Було відкрито фотовиставку «Миттєвості війни», під час якої виступив посол України в Литві Р.М.Білодід. Український дипломат дав концептуальну оцінку участі України в другій Світовій війні, подякував ветеранам—учасникам боїв за визволення України. Він повідомив, що всі ветерани, які проживають в Литві, представлені до нагороди пам'ятним знаком «50 років визволення України».

Учасники зустрічі поділилися спогадами про фронтові будні, високо оцінили мужність українського народу, побажали йому успіхів у розбудові незалежної держави.

У зустрічі взяли участь радник Президента Литви А.Матуленіс, посол РФ М.Обертищев, радник Посольства Білорусі В.Щасний, представники Громади українців Литви, а також засобів масової інформації.

У ПРЕЗИДІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

10 жовтня 1994 року під головуванням Голови Верховної Ради Олександра Мороза відбулося засідання Президії Верховної Ради.

Всебічно обговорено порядок денний пленарних засідань Верховної Ради 11—14 жовтня цього року. Зокрема, будуть розглянуті питання про внесення доповнень до Закону про банки і банківську діяльність, про хід виконання Постанови Верховної Ради України «Про вдосконалення механізму приватизації в Україні і посилення контролю за її проведенням» від 29 липня 1994 року та про перелік підприємств, що не підлягають приватизації; про проекти законів України про внесення змін і доповнень до Закону «Про зайнятість населення» та Закону «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Українській РСР» тощо.

Президія обговорила процедуру розгляду у Верховній Раді України питання щодо мінімального розміру заробітної плати і пенсій.

Заслухано інформації:

— про звернення Президента України Л.Кучми до Верховної Ради України, що відбудеться 11 жовтня цього року;

— про формування комісії по підготовці проекту Конституції України;

— про склад Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення;

— про хід підготовки проекту Закону України про Кабінет Міністрів України.

Члени Президії схвалили підготовку першочергових законопроектів з питань агропромислового комплексу та проекту Закону про місцеві Ради народних депутатів України.

Розглянуто інші законопроекти та питання, що потребують врегулювання Верховною Радою України.

У КОМІСІЯХ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

На черговому засіданні **Комісії Верховної Ради України з питань Чорнобильської катастрофи** народні депутати за участю фахівців Кабінету Міністрів, Мінчорнобиля, Мінюсту, Мінсоцзахисту, Міністерства охорони здоров'я розглянуто звернення громадських організацій щодо порядку нарахування та індексації пенсій інвалідам Чорнобиля.

Заслухавши інформацію представників громадських організацій, зацікавлених міністерств, комісія дійшла висновку, що стаття 54 і пункт 32 статті 20 Закону України «Про статус та соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» суперечать Законові України «Про охорону праці», яким закладено інший порядок визначення відшкодування за шкоду, заподіяну здоров'ю. Виходячи з цього, комісія запропонувала урядові підготувати нову редакцію відповідних статей і пунктів і внести їх на розгляд парламенту.

Велика кількість листів надходить від учасників ядерних випробувань та військових навчань із застосуванням ядерної зброї, в яких вони порушують питання про надання їм відповідних пільг та компенсацій.

Виходячи з того, що чорнобильське законодавство має свою специфіку і положення окремих статей, зокрема 48, 54, 55, розповсюджуються тільки на постраждалих від Чорнобильської катастрофи і не охоплює категорію постраждалих від інших ядерних аварій, комісія запропонувала Кабінету Міністрів України підготувати окремий закон, який захищав би їхні інтереси.

Особливу увагу комісія приділила проблемі соціального захисту дітей, котрі постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, та однозначного трактування чорнобильського законодавства й доручила Мінчорнобилю України підготувати відповідні документи щодо його роз'яснення. Крім цього, були обговорені й прийняті відповідні рішення щодо внесення змін та доповнень до деяких законодавчих актів України з метою їх єдиного тлумачення, застосування податкового механізму та інші нагальні питання.

***

10 жовтня **Комісія з питань паливно-енергетичного комплексу, транспорту і зв'язку** розглянула питання про хід розробки національної енергетичної програми України, проекти гірничого закону, законів про гірничу ренту, про електроенергетику та про трубопровідний транспорт. Комісія заслухала також доповідь міністра зв'язку України Олега Проживальського про стан підготовки проекту закону про зв'язок, який вже пройшов перше слухання, але не був прийнятий Верховною Радою. Зазначений проект передбачено внести на розгляд Верховної Ради у жовтні цього року.

За дорученням Президії Верховної Ради **Комісія з питань законності і правопорядку** протягом тривалого часу вивчала можливості поєднання двох проектів Кримінального кодексу, підготовлених робочими комісіями, відповідно до завдань комісії та Кабінету Міністрів України. На засіданні комісія проаналізувала стан готовності законопроектів. Як показало вивчення проекту кодексу, підготовленого робочою групою Кабінету Міністрів, в ньому не враховано переважної більшості — 104 із 129 — зроблених суттєвих зауважень. Комісія доручила групі депутатів додатково зустрітися з авторськими колективами і протягом жовтня-листопада завершити роботу.

Комісія з питань оборони і державної безпеки, з метою підвищення рівня підготовки кадрових офіцерів Збройних Сил України і Служби безпеки, прийняла рішення внести пропозицію Президії Верховної Ради України заснувати стипендії імені Верховної Ради України для курсантів вищих військових навчальних закладів, військових кафедр та слухачів військових академій. Пропонується заснувати 100 стипендій, які постановою Президії Верховної Ради мають присуджуватись раз на рік.

Комісія з питань молоді, спорту і туризму розглянула звернення футбольного клубу «Шахтар», який після матчу з тернопільською «Нивою» заявив, що з 15 жовтня 1994 р. не братиме участі у першості України з футболу. Як відомо, конфлікт виник через те, що суддя матчу не зарахував два голи, забиті «Шахтарем» у ворота суперників. Комісія обговорила питання і вирішила запросити на наступне засідання керівників Федерації футболу України, президентів та головних тренерів футбольних клубів «Шахтар» та «Нива» з метою врегулювання конфлікту і недопущення подібних ситуацій у майбутньому.

У **Комісії з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин** відбулася зустріч з міністром у справах громадянства провінції Онтаріо (Канада) Еленою Зімба. Голова комісії Володимир Буткевич розповів про стан міжнаціональних відносин в Україні, ознайомив з напрямами діяльності комісії, законопроектами, над якими вона працює на близьку й далеку перспективу. Учасники зустрічі обговорили можливості подальшого співробітництва. У розмові взяв участь представник посольства Канади в Україні Роберт Шалка.

Зміни та доповнення до Закону України про Всеукраїнський та місцеві референдуми внесла **Комісія Верховної Ради з питань правової політики і судово-правової реформи** у ході засідання, яке відбулося протягом п'ятого і шостого жовтня. Комісія розглянула і внесла пропозиції до проекту Закону про порядок відкликання народних депутатів України. Ініціативна Комісія підготувала і найближчим часом внесе на розгляд сесії проекти законів про постійні комісії Верховної Ради та про референтів-консультантів народних депутатів України.

Комісія Верховної Ради України з питань науки та народної освіти на своєму засіданні обговорила питання про стан професійно-технічної освіти в Україні та про діяльність дитячих інтернатних закладів. Особливе занепокоєння депутатів викликав стан фінансування та матеріального забезпечення освітянських закладів. Прийняті відповідні рішення та звернення до Кабінету Міністрів України.

В порядку контролю на наступному засіданні передбачено розглянути виконання постанов Верховної Ради України щодо фінансування наукових та освітянських закладів.

Прес-служба Верховної Ради України.

Вибори

Рух готується до виборів 20 листопада

Завершується реєстрація претендентів у кандидати в депутати до Верховної Ради України, яких обиратимуть 20 листопада 1994 року. Як повідомив у розмові з кореспондентом «Гарячої лінії» голова виборчого комітету секретаріату НРУ В'ячеслав Коваль, Рух зареєстрував претендентів у переважній більшості округів. По 17 київських округах висунуті 11 членів НРУ та чотири прихильники Руху. Усі кандидатури узгоджені з іншими партіями демократичного напряму.

Завершується також узгодження кандидатур у депутати до Київради. Деякі неузгодженості, що мали місце раніше, цього разу практично відвернуто.

Основним суперником Руху, як і на минулих виборах, буде партія влади, що формувала виборчі комісії, володіє повною інформацією про ситуацію в округах, має важелі для впливу на виборців. Вона матиме більше можливостей використовувати для агітації за своїх кандидатів місцеву пресу, радіо, телебачення.

За словами пана Коваля, перемогу 5—6 кандидатів від Руху на нинішніх довиборах можна було б вважати успіхом. Це дещо змінило б депутатську фракцію партії кількісно.

Рух вийшов з ініціативою — координувати дії фракцій від партій демократичного напряму в парламенті. Над платформою для такого об'єднання працює група на чолі з професором Володимиром Черняком. Проте Рух критично ставиться до заяв лідерів деяких демократичних партій про можливість згуртування навколо якогось одного політика, наприклад, навколо знову обраного Леоніда Кравчука. Не маючи за собою власної політичної партії та «висмикуючи» прихильників з уже сформованих фракцій, Леонід Макарович, за словами В'ячеслава Коваля, може, навпаки, стати дестабілізовним чинником у Верховній Раді.

Незалежний прес-центр «Гаряча лінія».

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про призначення В.Шмарова міністром оборони України

Призначити ШМАРОВА Валерія Миколайовича міністром оборони України.

Президент України Л.КУЧМА.

м.Київ,
10 жовтня 1994 року.

Указами Президента України призначено:

ПОДОЛЄВА *Ігоря Валентиновича* першим заступником міністра зовнішніх економічних зв'язків України.

ГАШИЦЬКОГО *Олександра Васильовича* першим заступником міністра України у справах національностей, міграції та культів.

БРИТЧЕНКА *Сергія Петровича* заступником міністра України у справах національностей, міграції та культів.

СЕРЕДУ *Василя Григоровича* заступником міністра України у справах національностей, міграції та культів.

ЧІЛАЧАВУ *Рауля Шалвовича* заступником міністра України у справах національностей, міграції та культів, звільнивши його з посади заступника міністра України у справах національностей та міграції.

У ГЕНЕРАЛЬНІЙ ПРОКУРАТУРІ УКРАЇНИ

Генеральною прокуратурою проведена перевірка законності господарської діяльності Державного комітету України з легкої і текстильної промисловості. Під час перевірки з'ясовано, що у листопаді 1993 р. урядом України та Республіки Узбекистан була заключена міжурядова угода про поставку в Україну 25 тис. тонн бавовни в обмін на цукор. З метою реалізації цієї угоди Кабінет Міністрів України прийняв спеціальну постанову «Про забезпечення поставок бавовни з Республіки Узбекистан, передбачених міжурядовою угодою на 1993 рік», якою, зокрема, Національному банку України було запропоновано надати допомогу Держкомлегтексу в одержанні кредитних ресурсів для оплати цукру.

Виконання цієї програми давало змогу забезпечити роботою підприємства бавовняної, трикотажної і швейної галузі. Однак міжурядова угода була не виконана, в першу чергу, з вини Нацбанку України. Ненадходження сировини потягло за собою хронічні простої підприємств галузі, завдало істотної шкоди державним інтересам та охоронюваним правам та інтересам окремих громадян. Тільки за попередніми даними Держкомлегтексу, збитки державі від простою підприємств склали біля 3 трлн. крб. Крім того, невиконання поставок бавовни по міжурядовій угоді поставило підприємства галузі в скрутне становище, більш як 42 тис. працюючих залишились без роботи.

За вказаними фактами невиконання міжурядової угоди Генеральною прокуратурою України порушено кримінальну справу.

Орендарі мають підтримку

Заява громадських та політичних організацій України

23 вересня в газеті «Голос України» опубліковано Звернення Спілки орендарів і підприємців України до Президента, Голови Верховної Ради, Прем'єр-міністра України.

Спілка орендарів і підприємців, виступаючи за соціально орієнтовану ринкову економіку, відстоюючи інтереси тисяч трудових колективів, посилаючись на рішення Верховної Ради про вдосконалення механізму приватизації в Україні і посилення контролю за її проведенням, підготовлений законопроект про зміни законодавства про оренду державного майна, аналізуючи дії владних структур, справедливо ставить питання про долю приватизації в цілому та оренди зокрема.

Непослідовність в економічній політиці сама по собі давно вже стала дестабілізуючим чинником в економіці та соціальній сфері. Одні прагнуть до капіталізації будь-якою ціною, а другі до протилежного, що може стати причиною нового загострення соціально-політичної ситуації.

Ми в цілому підтримуємо вимоги Спілки орендарів і підприємців України в пошуках ефективного розв'язання проблеми і вважаємо, що шлях до ринкової економіки, конкретні практичні кроки можливі лише через політику соціального партнерства, пошук розумних компромісів.

В.о.Президента Українського союзу промисловців і підприємців — В.Євтухов
Президент Всеукраїнського об"єднання підприємців — В.Бабич
Голова Партії Демократичного відродження України — В.Філенко
Голова Правління Соціал-демократичної партії України — М.Зарицький
Голова Політради Трудового конгресу України — А.Матвієнко
Президент Спілки кооператорів і підприємців України — А.Романенко
Голова ЦК профспілки працівників освіти і науки України — Л.Сачков
Президент УНАП — В.Сумін
5.10.94
Член Президії Соціалістичної партії України, народний депутат України — В.Марченко
Голова Солідарних профспілок України — О.Шейкін
Голова Ради Федерації профспілки працівників кооперації та інших форм підприємництва України — В.Кострица

З підтримкою пропозицій Спілки орендарів і підприємців України до Президента України Л. Кучми, Голови Верховної Ради України О. Мороза і Прем'єр-міністра України В. Масола звернувся також голова Федерації профспілок України, народний депутат Олександр Стоян.

Проблеми приватизації державного майна трудовими колективами, в тому числі і через оренду з викупом, та захисту прав власника буде розглянуто 20—21 жовтня на позачерговому з'їзді-семінарі орендарів, колективних власників і підприємців України в Києві.

Телефони для довідок: 416-07-64, 268-82-87.

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про заходи щодо впорядкування розрахунків за договорами, що укладають суб'єкти підприємницької діяльності України

З метою забезпечення своєчасного та якісного проведення розрахунків за договорами, сторонами яких є суб'єкти підприємницької діяльності України, постановляю:

1. Установити, що розрахунки за зовнішньоекономічними договорами (контрактами), укладеними суб'єктами підприємницької діяльності України всіх форм власності, предметом яких є товари (роботи, послуги), здійснюються відповідно до Уніфікованих правил та звичаїв для документарних акредитивів Міжнародної торгової палати, Уніфікованих правил з інкасо Міжнародної торгової палати (далі — Уніфіковані правила).

Суб'єктам підприємницької діяльності України при укладанні та виконанні зовнішньоекономічних договорів (контрактів) забезпечувати додержання вимог, передбачених Уніфікованими правилами.

2. Зовнішньоекономічні договори (контракти), укладені суб'єктами підприємницької діяльності України всіх форм власності, предметом яких є товари (роботи, послуги), можуть бути в установленому порядку визнані недійсними, якщо вони не відповідають вимогам цього Указу.

3. Дія цього Указу поширюється на відносини, які виникають із зовнішньоекономічних договорів (контрактів), укладених після набрання чинності цим Указом.

4. Розрахунки за іншими договорами, укладеними суб'єктами підприємницької діяльності України всіх форм власності, здійснюються відповідно до Уніфікованих правил, якщо це передбачено такими договорами.

5. Кабінету Міністрів України:

опублікувати у двотижневий строк державною мовою України в газеті «Урядовий кур'єр» Уніфіковані правила та звичаї для документарних акредитивів Міжнародної торгової палати (у редакції 1983 року), Уніфіковані правила з інкасо Міжнародної торгової палати (у редакції 1978 року);

забезпечувати опублікування державною мовою України наступних змін до Уніфікованих правил. Такі зміни застосовуються через десять днів після їх опублікування у газеті «Урядовий кур'єр» до відносин, що виникають із зовнішньоекономічних договорів (контрактів), укладених після опублікування відповідних змін.

6. Кабінету Міністрів України за участю Національного банку України затвердити у місячний строк Положення про типові платіжні умови зовнішньоекономічних контрактів, Положення про захисні застереження до договорів, які передбачають розрахунки в іноземній валюті.

7. Органам державної виконавчої влади привести свої рішення (нормативні акти) у відповідність з цим Указом.

Рекомендувати Національному банку України привести нормативні акти у відповідність з цим Указом.

8. Цей Указ набирає чинності через десять днів після опублікування Уніфікованих правил.

Президент України Л.КУЧМА.

м.Київ,
4 жовтня 1994 року.

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про застосування Міжнародних правил інтерпретації комерційних термінів

З метою однакового тлумачення комерційних термінів суб'єктами підприємницької діяльності України при укладанні договорів, а також учасниками у відносин, що виникають у зв'язку з такими договорами, постановляю:

1. Установити, що при укладанні суб'єктами підприємницької діяльності України всіх форм власності договорів, у тому числі зовнішньоекономічних договорів (контрактів), предметом яких є товари (роботи, послуги), застосовуються Міжнародні правила інтерпретації комерційних термінів, підготовлені Міжнародною торговою палатою у 1953 році (далі — Правила ІНКОТЕРМС).

Суб'єктам підприємницької діяльності України при укладанні договорів, у тому числі зовнішньоекономічних договорів (контрактів), забезпечувати додержання Правил ІНКОТЕРМС.

2. Кабінету Міністрів України:

опублікувати у двотижневий строк державною мовою України у газеті «Урядовий кур'єр» Міжнародні правила інтерпретації комерційних термінів, підготовлені Міжнародною торговою палатою у 1953 році (у редакції 1990 року);

забезпечувати опублікування державною мовою України наступних змін до Правил ІНКОТЕРМС. Такі зміни застосовуються через десять днів після їх опублікування у газеті «Урядовий кур'єр» до відносин, що виникають у зв'язку з договорами, в тому числі зовнішньоекономічними договорами (контрактами), укладеними після опублікування відповідних змін.

3. Органам державної виконавчої влади привести свої рішення (нормативні акти) у відповідність з цим Указом.

Рекомендувати Національному банку України привести нормативні акти у відповідність з цим Указом.

4. Дія цього Указу поширюється на відносини, що виникають у зв'язку з договорами, в тому числі зовнішньоекономічними договорами (контрактами), укладеними після набрання чинності цим Указом.

5. Цей Указ набирає чинності через десять днів після опублікування Правил ІНКОТЕРМС.

Президент України Л.КУЧМА.

м.Київ,
4 жовтня 1994 року.

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про організацію шефства над кораблями Військово-Морських Сил України

Надаючи великого значення якнайшвидшому і всебічному розвиткові і зміцненню Військово-Морських Сил України, продовжуючи історичні традиції шефства над флотом та з метою своєчасного вирішення соціально-побутових, матеріальних та культурних проблем моряків, **постановляю:**

1. Підтримати ініціативу Комітету з питань соціального захисту військовослужбовців при Кабінеті Міністрів України, ряду виконавчих комітетів міських та районних Рад народних депутатів Дніпропетровської області та Кіровоградських обласного управління і міського комітету у справах молоді щодо здійснення шефства над кораблями «Україна» і «Славутич» та прикордонним сторожовим кораблем «Григорій Куроп'ятников».

2. Рекомендувати головам обласних, Київської та Севастопольської міських Рад народних депутатів і очолюваним ними виконавчим комітетам з урахуванням досвіду, що є у цій справі, організувати шефство трудових колективів, фондів соціальної й гуманітарної спрямованості, молодіжних та інших установ і організацій над конкретними кораблями та іншими підрозділами Військово-Морських Сил України.

Перелік кораблів та інших військових підрозділів, над якими може встановлюватись шефство, визначається командуванням Військово-Морських Сил України.

Вважати за доцільне в порядку шефства надавати допомогу військкоматам у підготовці допризовників для служби на флоті, проведенні з ними військово-патріотичної роботи, здійснювати заходи щодо організації культурного відпочинку матросів і офіцерів, забезпечення кораблів та військових підрозділів продовольством, пально-мастильними матеріалами, матеріально-технічними засобами, а також щодо розв'язання житлових, комунально-побутових та інших соціальних проблем моряків (працевлаштування членів їх сімей, улаштування дітей у дитячі дошкільні заклади, надання земельних ділянок для індивідуального житлового будівництва, садівництва і городництва тощо).

3. Командуванню Військово-Морськими Силами України, виходячи з принципів непорушної єдності народу зі своїми Збройними Силами, створювати необхідні умови для здійснення шефства над кораблями та іншими підрозділами Військово-Морських Сил, сприяти встановленню постійних шефських зв'язків з трудовими колективами, молодіжними установами і організаціями, громадськими об'єднаннями.

Президент України Л.КУЧМА.

м.Київ,
7 жовтня 1994 року.

Продиктовано в номер

У Криму розпочали збір підписів за проведення референдуму про недовіру Верховній Раді

«Всекримський рух виборців Республіки Крим» виступив із зверненням до виборців, у якому поклав повну відповідальність за кризу влади в Автономній Республіці на Верховну Раду. Він вимагає скасувати всі антипрезидентські постанови Верховної Ради і прийняти рішення про дострокове припинення повноважень депутатів та перевибори парламенту. На його зборах створено ініціативні групи, які розпочали збір підписів за проведення референдуму про недовіру Верховній Раді.
Оголошено, що в другій половині листопада 1994 року відбудеться II з'їзд цієї організації, де розглянуть питання про стабілізацію обстановки в Криму.

Холера — ще не все...

Минула доба додала ще лише чотирьох хворих на холеру. По двоє в Республіці Крим та Донецькій області. Звертає на себе увагу, що на тлі поступового вгамування поширення хвороби повільно, але стабільно зростає кількість захворілих у Донецькій області. Лише за останній тиждень тут наразилося на холеру 10 осіб, один помер, четверо перебувають у тяжкому стані. Може, в Донецьку не спрацьовують заходи, вжиті Кабінетом міністрів України та урядовою протиепідемічною комісією, численні застереження лікарів та інших спеціалістів?
То мова не лише про Донецьк. Про тривожну епідситуацію в країні йдеться в листі міністра охорони здоров'я: «Міністерство охорони здоров'я України повідомляє, що на тлі підвищеної захворюваності населення на гострі кишкові інфекції, поширення у вересні захворюваності на холеру в Україні за 9 місяців поточного року зареєстровано 30 спалахів гострих кишкових інфекцій та харчових отруєнь з кількістю потерпілих 3180, серед яких 117 дітей. Кожний третій спалах обумовлений грубими порушеннями під час виготовлення страв у школах, дитячих садках».

Спершу — визнання, опісля — навчання

Гідно виступила на міжнародному конкурсі піаністів, що проходив в Італії, єдиний представник України — донечанка Оксана Скидан. Студентка другого курсу Донецької консерваторії імені Прокоф'єва стала лауреатом, а також отримала спеціальну премію-відзнаку імені Ліста. Віднині Оксана має право навчатися в музичному інституті Дубліна — столиці Ірландії.

Остер — святе місце Чувашії

На Чернігівщині відбулися Дні чуваської літератури та мистецтва. Велика делегація письменників, діячів культури з Чувашії відвідала Остер та інші пам'ятні місця, пов'язані з життям та діяльністю чуваського класика Михайла Сеспеля. Відбулися численні зустрічі гостей з трудовими і шкільними колективами, мітинг біля могили зачинателя чуваської літератури.

Не тільки б до ювілею...

З нагоди 50-річчя визволення України від німецько-фашистських загарбників Фонд соціального страхування України прийняв рішення про виділення раді організації ветеранів війни мільярда карбованців для оздоровлення інвалідів, учасників бойових дій та учасників війни. На ветеранів чекають кращі санаторії України.

Чи є прах під квітами?

Чорнобиль

1986 року 27 чоловік, з котрих започатковано довгий перелік жертв Чорнобиля, було поховано на Митинському кладовищі під Москвою. Їхні близькі стверджують, що згоди на те не давали. Численні звертання до колишніх партійних та державних інстанцій з проханням перепоховати полеглих в Україні були марні. З часом справа ускладнилася через спорудження на Митинському кладовищі меморіалу на честь загиблих внаслідок Чорнобильської катастрофи. Та не тільки це додало смутку їхнім рідним, а ще й те, що тепер надмогильні плити встановлено не там, де лежить прах загиблих («ГУ» порушував цю тему 25.03.1994 року в матеріалі «Меморіал — не в камені»).

Днями батьки й рідні чорнобильців, похованих під Москвою, передали голові Держкоматому України Михайлові Уманцю лист-заяву, в якій висловлюють йому цілковиту довіру і просять від їхнього імені домогтися перепланування меморіалу. Інакше, сказано в листі, люди завжди топтатимуться по справжніх могилах і покладатимуть квіти на «порожні місця». Автори листа додали до нього схему розташування труни і надмогильної плити одного з пожежників, яку накреслили в інституті «Мосінжпроект».

До речі, коли родичі загиблих вперше дізналися про зміщення плит, вони вилили своє обурення саме на М. Уманця, який раніше, перебуваючи на посаді директора Чорнобильської АЕС, був членом журі конкурсу на кращий проект меморіалу чорнобильцям (хоча його смаки розійшлися з уподобанням більшості в журі). Та перегодом мали змогу переконатися в його людяному ставленні до сімей загиблих, і не лише на словах.

— Довіра, що її мені висловили рідні загиблих, — сказав М. Уманець, — зобов'язує зробити все можливе, щоб допомогти їм. Навіть якщо батьки помиляються, розвіяти їхні сумніви — наш святий обов'язок. Хоча в атомній енергетиці України нині не кращі часи, кошти для перевірки справжнього розташування могил на Митинському кладовищі віднайдемо. Ще не знаю, в які дзвони бити, коли зміщення плит буде підтверджено. Думаю над тим, де шукати союзників, кого залучити з росіян, з яких каналів скористатися. Але істина має перемогти.

Олексій БРЕУС.

На знімку: рідні загиблих на Митинському кладовищі у восьму річницю Чорнобильської катастрофи.

Актуальний коментар

КРИМ: влада як власність

Хто сіє вітер неповаги до закону, пожне бурю беззаконня

Одразу зазначу: нинішнє осіннє загострення політичної обстановки в Криму експерти передбачали. Особливо в світлі прийнятого Севастопольською міськрадою рішення про російський статус свого міста. Зневажливо порушуючи українські закони, виховуючи в собі таким чином неповагу до закону взагалі, сімферопольські можновладці насміялися і з власних рішень, перетворивши своє протистояння на фарс, який, зрозуміло, не принесе ні моральних, ні політичних дивідендів як президентові Юрію Мешкову, так і Верховній Раді Криму на чолі зі спікером Сергієм Цековим.

Що ж, справджується сентенція: хто підніме меч, від нього й загине. Але не доведи Боже, щоб на Кримському півострові «заграли» мечі в буквальному розумінні. Вже дехто, шукаючи аналогій з кримським протистоянням влад, нагадує про торішнє протистояння між «Білим домом» у Москві й Президентом Росії, інший вказує на чеченський варіант розвитку подій: в обох цих випадках пролилася кров. Проте достатніх умов, щоб внутрішньокримський конфлікт закінчився таким чином, нема. По-перше, на території Криму й досі чинні закони України, кримінальне законодавство в тому числі. По-друге, наша держава має на півострові силові структури, які зобов'язані не допустити там трагічних наслідків. І, по-третє, парламент і Президент України діють поки що виважено, намагаючись політичними методами сприяти розв'язанню конфлікту, спираючись на Конституцію нашої держави, закликаючи сторони діяти в рамках законів. Юрій Мешков і Сергій Цеков були попереджені про особисту відповідальність, якщо ситуація матиме негативну розв'язку. Поза законом шлях пролягає лише до прірви, що вже й зуміли підтвердити як законодавча, так і виконавча влади Криму, підвівши півострів до небезпечної межі.

На щастя, населення Криму поки що тримається осторонь чвар, у які втягнута владна верхівка. Проте живеться йому нині сутужно. Вперше за сто років Крим випалює така засуха. Продовольства на зиму обмаль, води обмаль. Шириться епідемія холери... Здавалося б, у таких умовах аморально займатися внутрішньовладними «розборками», є нагальні проблеми, розв'язання яких мусило б відштовхнути інші. Особливо коли зважити, що на півострові погіршення життя кримчан йде на тлі небувалої активізації криміналітету, чергового перерозподілу сфер впливу між мафіозі, нового «чорного переділу», пов'язаного — так зазначають деякі друковані джерела — як з експансією «московського» капіталу, так і з підготовкою до великої приватизації.

Але ще сумніші роздуми викликає те, що «чорний переділ» збігся з владним. Справді: Крим — перлина на Чорному морі; його готелі, здравниці, пляжі, ресторани — золоте дно для бізнесмена, і за нього варто — так, певно, там вважають — поборотися на всіх поверхах влади й усіма засобами. На цю думку наштовхують висловлювання і кримських парламентаріїв, і самого Юрія Мешкова, котрий заявив, що деякі народні депутати прямо пов'язані з комерційними структурами. Влада як власність для багатьох людей на півострові стала надзвичайно актуальною проблемою. Як бачимо, там, де зневажено хоч один закон, ланцюгова реакція призводить до беззаконня.

А перед Кримом відкриваються невеселі перспективи в усіх випадках, окрім одного: коли там діятиме його величність Закон.

Віктор МЕДВЕДЧУК,
президент Спілки адвокатів, заслужений юрист України.

Кузнецов на роздоріжжі...

Як повідомлялося в «ГУ» раніше, у Рівному, згідно з рішенням міської Ради, було перенесено погруддя Кузнецова з центру міста на територію музею колишнього радянського розвідника. Бо, вважають рівненці, Кузнецов був терористом, через якого безвинно загинуло чимало українських патріотів — були розстріляні німцями.

Недавно прокурор Рівного Степан Галело опротестував рішення міськради, зажадав скасувати його й «вирішити питання про повернення бюста М. Кузнецова на попередній постамент». Керувався пан прокурор законом Української РСР від 13 липня 1978 року, де сказано, що таке може бути допущене «лише з особливого, в кожному окремому випадку, дозволу Ради Міністрів України».

Міськрада протест відхилила, бо твердо переконана, що нині не існує ні Української РСР, ні її Ради Міністрів.

Сергій МЕЛЬНИЧУК.
Рівне.

Чекають на мільйонного крадія?

Херсонська міліція затримала на місцевому нафтопереробному заводі майже 860 несунів, котрі з початку цього року вкрали 14 тонн бензину. На думку правоохоронців, цілком імовірно, що за наявних на підприємстві сприятливих умов для крадіїв, лише справою часу стане зустріч міліціонерів з мільйонним «відвідувачем».

Як повідомили у прес-центрі УВС області, лише останніми днями затримано велику групу осіб, які «сотали» бензин прямо з внутрішнього трубопроводу 140-метровим шлангом. Серед них, хоч як сумно, був і стрілець позавідомчої охорони заводу. Нещодавно просто біля прохідної підприємства «знайдено» також 200 каністр, заповнених бензином. Їх теж центральний пост заводської охорони не побачив. Виявлено і спеціально облаштовану землянку, в якій крадії систематично переховували винесене із заводу пальне. А керівники заводу ніяк не наважаться скористатися з послуг міліції для охорони важливого об'єкта, сліпо довіряють своїм охоронцям, які практично не заважають розтягувати дефіцитну стратегічну продукцію. Зривання кранів, свердління трубопроводів, зривання пломб на устаткуванні, може, на думку спеціалістів, обернутися трагедією не лише для самого підприємства, а й міста.

Іван КАЛИНИЧЕНКО.
Херсонська область.

Не до шлюбів

У 1993 році в Донецькій області було відзначено найнижчий рівень шлюбності населення. У попередні десятиліття з кожних 10 тисяч населення щорічно шлюб реєстрували 91—107 пар, а торік — лише 81 пара. Ще менше їх буде цього року. Ці невтішні для нашого суспільства факти оприлюднило обласне управління статистики, підкресливши: «якщо держава не надасть дієвої допомоги сім'ям, які створюються, то різке падіння кількості шлюбів, а отже й народжуваності, зупинити в області не вдасться».

Юрій ДОЦЕНКО.
Донецьк.

ДОГОВІР ПАЧЕ ГРОШЕЙ,

особливо коли економіка у летаргічному сні

Актуальне інтерв'ю

Як відомо, за кілька тижнів планується підписання «Договору про дружбу, співробітництво та партнерство між Україною і Росією». 11—12 жовтня у Києві відбувається чергова зустріч делегацій, що працюють над цим документом. Узгодження позицій триває.

Прокоментувати хід подій ми попросили виконуючого обов'язки начальника управління країн СНД Міністерства закордонних справ України Олександра БОЖКА.

— Договір, який готується, — перший документ такого масштабу між Україною та Росією. Олександре Івановичу, розкажіть, будь ласка, у якому стані робота над ним.

— Попередній договір — Про основи відносин між РРФСР і УРСР — був підписаний 1990 року. Нині необхідно мати документ, який регулював би відносини України та Росії як незалежних держав. Його погоджено більш, аніж на 80 відсотків. Лишається кілька позицій, які ще слід доопрацювати делегаціям. Подібні, так звані «рамкові», договори вже укладені з [illegible]тьма країнами СНД, зо[illegible]а, Грузією, Азербайджаном, Казахстаном, Узбекистаном. Завершується робота над україно-білоруським.

— У відносинах між Україною і Російською Федерацією є три камені спотикання: Чорноморський флот, Крим, енергоносії. Чи вплине договір на розв'язання цих питань?

— Ми поступово, крок за кроком, йдемо до їх вирішення. І, як на мене, вінцем цього процесу має бути налагодження нормальної економічної співпраці не лише з Росією, а й з усіма нашими сусідами, ближніми і дальніми.

Часом звинувачують ту чи іншу сторону в порушенні економічних зв'язків, при цьому забуваючи, що був закономірний наслідок тих епохальних змін, які [illegible]лися на просторах колишнього СРСР. Змінився статус республік, які стали незалежними державами, але найголовніше — змінюється суспільна формація, форми господарювання.

Завдання Міністерства закордонних справ України, інших відомств, причетних до підготовки двосторонніх і багатосторонніх договорів — звільнити кровоносні судини нашої економіки від тромбів з тим, щоб господарський організм запрацював на повну силу. На це спрямовані угоди, які Україна недавно підписала з Казахстаном, Узбекистаном. Відпрацьовується пакет угод з Білоруссю, Молдовою, Вірменією...

Переконаний, що вирішення більшості наших проблем, — у тому числі політичних, у налагодженні економічних зв'язків з усіма державами.

— Як ви розцінюєте заяву помічника Президента РФ з зовнішньополітичних питань пана Рюрикова, який, на прес-конференції у Києві повідомив, що підписання документа не відбудеться, коли в ньому не буде зафіксоване положення про подвійне громадянство?

— Я сказав би, що це, очевидно, його особиста думка. Адже в Росії, як зрештою і в Україні, різні політичні сили бачать Договір по-різному. Але мені хочеться вірити, що делегації знайдуть такий варіант, який задовольнятиме обидві сторони. Ще раз слід наголосити, що в переговорному процесі для української делегації наші державні інтереси є основоположними. До того ж, наскільки мені відомо, право на подвійне громадянство поки що не зафіксоване в жодному з договорів, укладених між країнами СНД.

— Олександре Івановичу, очевидно, не всі громадяни України з вами погодяться, а будуть і такі, що не погодяться з вами абсолютно. Останні порівнюють новий Договір з документом, на якому стояв підпис Богдана Хмельницького...

— Ну, по-перше, договору ще немає, над ним триває робота. А, по-друге, дозволю собі перефразувати відомого нашого поета: «Не той тепер Миргород, й Україна не та...». Ми працюємо на політичну незалежність України. А вона напряму пов'язана з добробутом держави.

Переконаний, що тільки економічно могутня і сильна Україна почуватиметься безпечно, протистоятиме зовнішньому тиску і зможе вгамувати сепаратистські амбіції деяких політиків. Тому, поряд з великим Договором готуються до підписання ще близько двадцяти економічно-правових угод з однією тільки Росією. Напрацьовується правова база і з іншими державами.

— Навколо згаданого документа точиться багато чуток і домислів. Емоції підігріли публікації проекту Договору у кількох українських газетах. Як ви можете прокоментувати цей факт?

— Одразу зауважу, що в проекті Договору застережені права української меншини в Росії на культурний та національний розвиток, як і російської в Україні. Що ж до «нелегальної» публікації проекту, то я ставлюся до цього негативно. Звичайно, занепокоєння громадськості, яка вболіває за майбутнє української держави, цілком зрозуміле.

Але погляньмо на цей факт з іншого боку. Важко припустити, щоб під час переговорів між двома, як у нас полюбляють говорити, цивілізованими країнами, у пресі однієї з них з'явився подібний документ. Адже це передовсім свідчитиме про несерйозність партнера, який не здатний забезпечити конфіденційність переговорів. Тому я вважаю, що ці публікації завдали неабиякої шкоди іміджу України. Та й узагалі, чи коректно робити поспішні висновки, коли переговорний процес ще триває? Тому не будемо поспішати, дамо можливість політикам, дипломатам довести розпочату справу до кінця.

— Дякую за розмову.

Розмову вела Наталя ФІЛІПЧУК.

Продиктовано в номер

Адреси ювілею

На ознаменування 50-річчя визволення України від німецько-фашистських загарбників посол нашої держави в Австрії Ю.Костенко поклав на центральному віденському майдані Шварценберг вінок до підніжжя величного пам'ятника воїнам Другого і Третього Українських фронтів Радянської Армії, які визволяли Відень у квітні 1945 року. Квіти поклали також міністр закордонних справ Таджикистану Р.Алимов, посли Вірменії, Молдови та Росії в Австрії, представники посольств Білорусі, Грузії, Киргизстану, Туркменистану, Узбекистану, інші офіційні особи.

Данину пам'яті загиблим і живим визволителям України віддали учасники вечора, проведеного в Ташкенті посольством нашої держави в Республіці Узбекистан та українським культурно-освітнім центром «Батьківщина». Його присвятили знаменній даті в житті українського народу — річниці визволення від фашистських загарбників.

«Буря в пустелі»-2?

Кувейтський уряд висловив «велику вдячність керівництву і народам братніх та дружніх країн», які надіслали до регіону військові підрозділи і технічні засоби для протистояння можливим агресивним діям Іраку проти Кувейту та інших держав Перської затоки. Як відомо, Сполучені Штати стягують до цього району велику кількість літаків ВПС та ВМС США для підтримки контингенту збройних сил, дислокованих на кувейтсько- іракському кордоні. Про це заявив американський міністр оборони У.Перрі. Він додав, що Сполучені Штати передислоковують у район Перської затоки найсучасніші види військових літаків і ракет, здатних завдати удару по наземних частинах іракської армії. Тим часом представник Білого дому Л.Панетта так і не змік відповісти на запитання, які справжні наміри Багдада.

Канадські плани «сімки»

Чергова зустріч у верхах «великої сімки» за участю Президента Росії відбудеться в канадському місті Галіфаксі 16—18 червня 1995 року. Про це заявив прем'єр-міністр Канади Ж.Кретьєн. У розповсюдженій з цього приводу заяві зазначається, що на зустрічі керівники Канади, Франції, Сполучених Штатів, Великобританії, Німеччини, Японії, Італії і представник Європейської комісії обговорять питання міжнародного співробітництва щодо глобальних економічних проблем. Наголошено, що Президент Російської Федерації також візьме участь в обговоренні міжнародних політичних питань.

Тісні консультації проти озброєння

Дії Північної Кореї, як і раніше, несуть загрозу безпеці Республіки Корея та всього регіону, вважає південнокорейський міністр оборони Лі Бен Тхе. Він додав, що його держава занепокоєна збільшенням збройних сил північного сусіда, а також подальшою розробкою Пхеньяном зброї масового знищення та ракет великої дальності. Лі Бен Тхе зауважив, що його держава й надалі проводитиме тісні консультації із Сполученими Штатами з метою підтримки боєготовності власної армії.

Застереження від небезпечного кроку

Туреччина занепокоєна новою воєнною доктриною Росії, яка передбачає використання ядерної зброї, порушення лімітів звичайних озброєнь та визначає особливу політику РФ в близькому узарубіжжі. Про це заявив міністр національної оборони Туреччини Н.Гельхан. За його словами, спроба Росії змінити угоду про скорочення звичайних озброєнь в Європі — небезпечний крок. Таки дії, на думку турецького міністра, можуть порушити нетривкий військовий баланс на півночі та сході Туреччини.

За повідомленнями наших власних кореспондентів та зарубіжних інформагентств.

Що у сусідів!

Вибори минули, проблеми залишилися

Парламентські вибори у Словаччині принесли (як і очікувалося) впевнену перемогу Рухові за демократичну Словаччину (РЗДС), очолюваному двічі експрем'єром В.Мечьяром. Йому віддали свої голоси майже 35 відсотків виборців. В.Мечьяр вів [illegible]артію до перемоги у коаліції [illegible] Селянською партією Словаччини, і цей політичний союз може стати «хребтом» майбутнього кабінету міністрів. Передвиборча боротьба проходила у напруженій атмосфері, і суперники іноді не цуралися навіть «заборонених прийомів»: на війні, як на війні! Проте за галасом баталій не усім впало в око, що жоден з претендентів не виклав широкомасштабної, спрямованої на перспективу, системи поглядів щодо оздоровлення і розвитку словацької економіки. «Виборцям дедалі важче розібратися у передвиборчому гулянні, — відзначала братиславська газета «Народна оброда». — Все змішалося, ніхто не пропонує змістовних програм, політики зайняті тим, що ділять між собою майбутню владу».

Багато хто, зокрема Президент СР М.Ковач, виступають за коаліційний уряд. У ньому знайшлося б, вважають деякі спостерігачі, і місце для Демократичного союзу, очолюваного колишнім практично (до нинішніх виборів) прем'єр-міністром Й.Моравчиком. Але проти подібної перспективи уже виступив РЗДС, устами одного з своїх керівників уїдливо заявивши: «Уявіть, що після розлучення треба їхати у відпустку з колишньою дружиною».

Досить впливова сила — партії, які представляють угорську національну меншину (понад десять відсотків голосів на виборах), у свою чергу не хочуть брати участь в уряді, якщо там буде представлений РЗДС. Ситуація ускладнюється напруженістю особистих відносин М.Ковача і В.Мечьяра.

Проте так чи інак, а проблеми, які стоять перед країною, треба вирішувати. Одна з найгостріших — перспективи приватизації. Уряд Й.Моравчика здійснював її широку програму. Зі згоди властей пішов розпродаж підприємств на конкурсних і аукціонних засадах. На ринку цінних паперів почали з'являтися іноземці, які скуповують акції багатьох солідних фірм. Невдовзі планувалося продати підприємства, які є «стовпами» словацької економіки — «Словнафт», «Бензинол», «Словакфарма», «Біотика».

Проти такої практики рішуче заперечує В.Мечьяр. Недавно він заявив, що, коли переможе на виборах, то зупинить приватизацію. Згодом — скоригував свою позицію: «Краще безплатно роздати підприємства виробничим колективам, ніж продати іноземцям. Я за приватизацію, але послідовну, протягом кількох років, поки не визріють умови».

А загалом слід відзначити, що на виборах програли сили, які сповідують крайні погляди. Мікроскопічними виявилися успіхи компартії Словаччини, яка вела передвиборчу кампанію під гаслом:«Чи ти хочеш повернення до часів, коли було краще?» Словаки відповіли категоричним «ні». На тлі успіхів комуністів на виборах в Угорщині і Польщі результати волевиявлення словаків, здається, створюють прецедент: «полівіння» у колишніх комуністичних країнах закінчилося?

Володимир САВЦОВ.

Фото Анатолія ПІДДУБНОГО (Укрінформ).

Співробітництво

ПЛАТИТИМЕМО РАЗОМ

Міжнародний науковий фонд (МНФ) — приватна благодійна організація, заснована 1992 року відомим філантропом паном Джорджем Соросом для підтримки фундаментальних природничих наук у колишньому СРСР. На це спрямовується 100 мільйонів доларів.

На підтримку української науки за програмами МНФ протягом 1993—1995 рр. виділено 10 мільйонів доларів.

Недавно пан Джордж Сорос звернувся з пропозицією до Президента України щодо подальшого спільного фінансування програм на паритетних засадах. Леонід Кучма виділив кошти в національній валюті в сумі, еквівалентній 1,5 млн. доларів.

Пан Джордж Сорос виділив таку ж суму.

У кінці вересня уряд України і пан Джордж Сорос, підписали угоду, яка визначає механізм спільного та еквівалентного фінансування науково-дослідних проектів МНФ.

Таким чином, обсяг фінансування становитиме 7 мільйонів доларів, з яких 5,5 мільйона доларів надає МНФ і 1,5 мільйона доларів — уряд України.

Презентації

Хто прийшов!

А прийшли давні і приязні друзі, щирі наші сусіди — підприємці Словаччини. Їх об'єднала фірма «Інхеба», і вони приїхали до Києва, де з 11 до 15 жовтня у Пушкінському парку (проспект Перемоги, 40-Б) покажуть усе, що вміють виробляти.

До столиці України прибули і старі добрі знайомі, які й раніше мали у нас партнерів. Це підприємства «Хемосвіт хем», «Мартімекс уніко», «Словнафт», «Технопол», «Інхеба», «Склопласт» та багато інших.

Цікаво, що серед 54 фірм, які беруть участь у виставці, третина — приватні.

Для українських підприємств експозиція становитиме неабиякий інтерес, адже тут чого тільки немає: від тканин і біжутерії — до високоточних машин та технологій.

Поспішіть: тут знайдете свій бізнес, побачите, як люди живуть, і себе покажете.

Ольга ГУТВАРЄВА.

50-РІЧЧЯ ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ — 50-РІЧЧЯ ПЕРЕМОГИ НАД ФАШИЗМОМ

До редакції продовжують надходити листи, звернення, привітання, пов'язані з вікопомними подіями Великої Вітчизняної війни. Відзначення 50-річчя визволення України має своє продовження — підготовку до 50-річчя Перемоги над фашизмом. Ці свята показують не тільки велич подвигу наших дідів і батьків, а й нинішні проблеми нашого суспільства, різні до них підходи. Втім, прочитаєте і самі це побачите.

Позиція

Ветерани — за національну злагоду

Оприлюднене нещодавно звернення Спілки жінок України, вже підтримане низкою громадських та політичних організацій, повертає суспільство до проблеми національної злагоди, примирення, що має вельми важливе значення для розбудови Української держави.

А з приходом до влади нового Президента, нового парламенту, нового уряду, що одержали на виборах мандат довіри народу України, зазначена проблема — це умова успішного втілення в життя програм нового керівництва з виведення України з надзвичайно глибокої всебічної кризи.

Проблема досягнення національної злагоди не нова і для ветеранської організації України.

Але, на наш погляд, слід ретроспективно розглянути, як виникла та розвивалася криза в Україні. На цій підставі можна робити і обгрунтовані висновки та пропозиції.

Конфліктне становище у внутріполітичному житті України різко загострилося з половини 1991 року внаслідок значного пожвавлення діяльності національ-екстремістських сил на всіх напрямках і в різноманітних проявах. Сприяв цьому прорив у багатьох випадках їхніх представників до влади.

Ситуація має характер агресивного наступу на терені ідеології — впровадження в суспільну свідомість сфальсифікованих оцінок історичних процесів і подій в Україні, що грунтуються на стереотипах ОУН та бандерівців. Здійснювалось усе це через захоплені ними до своїх рук засоби масової інформації, передусім телебачення та радіо. Вони ввели до своєї практики протизаконні відкриті політичні акції, вияв силового тиску на державні та законодавчі органи (інспіровані студентські голодування, страйки, масові демонстрації в столиці, особливо біля Верховної Ради, засобами регулярно десантованих з Галичини тисяч оплачуваних бойовиків). Під таким тиском, погрозами, зокрема пам'ятного підвезеного бензовоза, їм вдалося змусити депутатів попередньої Верховної Ради проголосувати з третього разу за закони про державну символіку, прапор (що до цього часу є предметом розбіжностей думок у суспільстві), про заборону КПУ тощо.

Можна згадати провокаційний похід С. Хмари та К° на Севастополь, гірких наслідків якого Україна зазнає до цього часу.

А створення з їхнього благословіння різноманітних воєнізованих утворень УНА-УНСО — «варти», що безкарно тренувалися на розгонах зібрань ідеологічних супротивників, отримували бойову практику в Абхазії, Молдові, їхній ідеологічний гарт провадиться на засадах націонал-фашизму.

Для нас поряд з усім вищезгаданим особливо вікопомні та болючі різноманітні агресивні акції терору, що систематично проводилися супроти ветеранів Великої Вітчизняної війни та їхніх організацій у західних областях України — бандитські напади на збори та мітинги, побиття цих літніх людей, не можуть не обурювати демонстративні акції вандалізму стосовно пам'ятників, що відносяться до подій та героїв Великої Вітчизняної війни. Організаторами тут подеколи, на жаль, виступали люди зі значками депутатів Верховної Ради.

Відбувалося все це за потурання державних та правоохоронних органів.

Відповіддю стало піднесення обурення та протестів ветеранської громадськості (а в Україні і зараз близько 5 мільйонів ще живих учасників Великої Вітчизняної війни, з яких більш ніж мільйон — фронтовики).

Особливо гостро реагували всі ветеранські організації України на широко розгорнуту в 1991—1992 рр. кампанію з реабілітації ОУН-УПА та вояків дивізії СС «Галичина», що змагалися у Велику Вітчизняну разом чи в союзі з гітлерівцями проти свого народу, за упокорення України. Адже ж усерйоз розглядалися заходи зі святкування на державному рівні їхніх ювілеїв. Вельми настійно їхні адвокати добивалися для них звання ветеранів Великої Вітчизняної та внесення їх до Закону про ветеранів.

Лише активною протидією ветеранських мас вдалося не припустити втілення згаданих задумів, що зганьбили б Україну в очах усього світу. Для цього у відповідні інстанції, пресу надсилали рішення і звернення ветеранських зборів, організацій, громадськості, були виходи до Верховної Ради.

Та особливо наголошуємо — всі наші дії були суто в рамках закону.

У політичній обстановці, яка загострилася наприкінці 1992 року, в Україні пролунав голос ряду громадських організацій про необхідність вжиття заходів національної згоди й примирення в інтересах об'єднання народу України для будівництва демократичної суверенної держави, виходу з різнобічної кризи.

У них наголошувалося, що подібна акція національної згоди можлива на підставі зближення позицій різних політичних сил, насамперед в оцінці історичних процесів і подій в Україні. Адже в цьому — головна причина розбіжностей й протистоянь.

Як крок у вказаному напрямі наша ветеранська організація декларувала підтвердження категоричного засудження лиходійства і беззаконня під час сталінізму, що мали місце в нашій історії, які завдали багато лиха народу і країні. Ми ніколи не припустимо нічого подібного в майбутньому.

Але ветерани чекають, що як крок по шляху національної згоди має бути з боку різних течій націоналістичних сил осуд ними ідеології і злочинів бандерівщини.

Дана позиція була повторена й у виступі в травні 1993 року на урочистих зборах, присвячених Дню Перемоги, головою ради організації ветеранів України І. О. Герасимовим.

Проте жодної реакції на ці заяви ветеранської організації з боку наших опонентів не настало. Навіть навпаки, саме цього часу на різних з'їздах, конгресах проголошували створення пам'ятних усім різних антиімперських, антикомуністичних й інших фронтів з екстремістськими вимогами й гаслами, які ще більше загострили конфлікти в суспільстві.

Позиція ветеранської організації України з цієї актуальної проблеми, тим паче за цих нових сприятливих умов, залишається колишньою. Вона ще раз повторена в заяві президії ради нашої організації від 23.08.1994 р.

На завершення хотілося б додати: представники так званих національно-демократичних сил мають категорично відмовитися від застосовуваних ними акцій протизаконного силового тиску. Нещодавно окремі лідери згадали їх як взірець для повторення. Це здатне спричинити трагічні наслідки для майбутнього України. Не можна нічого подібного припустити.

Це відповідь ветеранів на звернення Спілки жінок України і інших організацій. Доля Вітчизни, інтереси народу для ветеранів завжди були понад усе, і це не слова, а життя й справи нашого покоління.

І. ХМІЛЬ,
голова Комітету ветеранів війни ради організації ветеранів України;
В. ЛОДЯНОЙ,
голова Комітету ветеранів війни Київської міської ради організації ветеранів.

ЗВЕРНЕННЯ

депутатів Верховної Ради України, членів Української Республіканської партії до ветеранів другої світової війни

П'ятдесят п'ять років тому внаслідок змови між більшовицько-сталінським та фашистсько-гітлерівським тоталітарними режимами про переділ світу відбулося приєднання західноукраїнських земель до Української Радянської Соціалістичної Республіки, тобто до СРСР. Усвідомлюючи віковічне прагнення нашого народу до возз'єднання в цілісну національну спільноту — єдину унітарну державу, не можна нехтувати цю історичну подію, так само, як не можна замовчувати виняткового драматизму в долі народу, спричиненого вереснем 1939 року.

Возз'єднання українських земель відбулося за допомогою танків і багнетів ворожих українському народові армій. По-різному оцінюють історики цей акт, але ніхто не скотився до таких заяв, яку зробила нинішня комуністична фракція Верховної Ради, котра ще й сьогодні твердить, що «трудящі західноукраїнських земель, возз'єднавшись із Радянською Україною, влилися до складу СРСР, здійснивши тим самим революційний стрибок від капіталізму до соціалізму, від безправності і відсталості — до соціального і культурного прогресу». («Голос України», 17 вересня 1994 р.).

І такі цинічні заяви лунають у стінах українського парламенту в той час, коли ще живі мільйони свідків кривавого більшовицького деспотизму, що приніс у Західну Україну те саме, що і в Східну, — людиноненависництво, насильство, терор, русифікацію, рабське безправ'я.

Багнети, які проганяли одного супостата — гітлерівських націонал-соціалістів, водночас прокладали дорогу іншому, не підступнішому й жорстокішому — сталінському тоталітарному режимові, і в цьому полягає одна з найбільших трагедій українського народу, що опинився між молотом і ковадлом двох антилюдських систем.

Під час другої світової війни земля України перетворилася на криваве поле брані, а її сини — хто в лавах Радянської Армії, хто в Українській Повстанській Армії, що воювала на два фронти, проти фашизму та московського імперіалізму, — стали на прю з ворогами Вітчизни-матері. Так, через жорстокі історичні обставини було в цім герці і братовбивство, і безум, але істина залишається в тому, що матір у братів одна — Україна, і серце її болить за всіх однаково. І за тих, що загинули чи пішли до концтаборів за національну ідею, і за тих, що вийшли з борні переможцями, та дістали за те в нагороду лише люті злидні. А тому знову і знов озивається болем тяжке й безглузде непорозуміння між братами по крові, непорозуміння, що, на превеликий жаль, передається і молодшому поколінню, якому сьогодні, як повітря, потрібна єдність довкола святої ідеї української державності. Адже справжнє національно-духовне возз'єднання всіх українських земель відбулося у грудні 1991 року, коли Схід і Захід України злили свої патріотичні голоси воєдино — за незалежність Батьківщини, за Самостійну Соборну Державу.

Вважаємо, що люди, котрі боролися проти гітлерівського й більшовицького імперіалізму під різноколірними прапорами, в ім'я майбуття Української держави, в ім'я добробуту українського народу, повинні зробити крок назустріч одне одному, простягнувши руку примирення. Цей непростий крок в ім'я загального розвитку своїх держав зробили учасники другої світової війни у багатьох європейських країнах. Україна в загальному процесі примирення між ветеранами другої світової війни не може стати винятком. Наше життя і розквіт — це консолідація.

Закликаємо всіх ветеранів другої світової війни до лицарського взаємопорозуміння й примирення, до зближення і згуртування в ім'я матері-України.

Микола ГОРБАЛЬ,
Левко ГОРОХІВСЬКИЙ,
Роман БЕЗСМЕРТНИЙ,
Михайло ПАВЛОВСЬКИЙ,
Євген ПРОНЮК,
Микола ПОРОВСЬКИЙ,
Володимир ЧЕМЕРИС,
Олександр ШАНДРУК.

ЗВЕРНЕННЯ

Селянської партії України

У ці жовтневі дні ми урочисто відзначили 50-річчя визволення України від німецько-фашистських загарбників. Ця знаменна дата — славна віха в історії українського народу, всіх народів, які спільно, у єдиних лавах боролися за визволення від коричневої чуми, за розгром фашизму.

У пам'яті всіх, хто пережив війну, та їхніх нащадків назавжди викарбувався величний народний подвиг, у якому поєдналися мужність воїнів, учасників партизанської та підпільної боротьби і героїзм трудящих тилу — селян, робітників, інтелігенції, які кували зброю для фронту. Єдність українського народу з російським, іншими народами, які тоді об'єднував Союз РСР, в їхній боротьбі з німецько-фашистськими загарбниками була запорукою перемоги. Тисячі синів і дочок України без утоми гнали ворога з рідної землі, билися з ним до останнього подиху, зробили вагомий внесок у справу великої перемоги над фашизмом.

Ми схиляємо голови в пам'five про тих, хто загинув смертю хоробрих, захищаючи і визволяючи Батьківщину, хто став жертвою страшного терору в полоні і концтаборах, хто так і не дізнався про остаточне вигнання ворога з України, не побачив світлого дня перемоги над фашизмом. Ми пам'ятаємо і про наших людей, чия праця в тилу підірвала їхнє здоров'я і прирікала на передчасну смерть, і про тих, кого війна залишила на все подальше життя інвалідами.

Нині справа творення нашої держави — у руках дітей та онуків тих, хто розгромив німецький фашизм, хто боровся і віддавав своє життя за майбутнє Землі. Тому 50-річчя визволення України від німецько-фашистських загарбників, наступне 50-річчя перемоги над фашизмом — це не тільки пам'ять про минуле, а й можливість звернутися у майбутнє. Селянська партія України вважає, що нині подолання суспільно-економічної кризи можливе тільки на шляху єдності дій всіх демократичних сил, їх конструктивного підходу до розв'язання ключових проблем подальшого розвитку країни. Ми впевнені, що соціально зорієнтована політика, розуміння всіх проблем перехідного періоду і прагнення будувати наше життя цивілізованим шляхом зустрінуть підтримку з боку трудящих України.

Ми щиро, від усього серця вітаємо із славним ювілеєм ветеранів Великої Вітчизняної війни 1941—1945 років, солдатів Перемоги, учасників боїв за визволення України, тих, хто своїм ратним і трудовим подвигом наближав час розгрому ворога, усіх громадян нашої республіки. Хай мир і щастя, спокій і добробут завжди будуть у вашому домі, дорогі співвітчизники!

Вища Рада Селянської партії України.

Прощавай, картопля?!

Черговий дефіцит програмується в Україні

Чернігівщина — найбільший картопляний лан України. В урожайні роки область продавала її по 550—650 тисяч тонн. Тут кожне господарство надбало й певний досвід вирощування цієї культури, і комплекс знарядь з догляду, захисту, збирання крохмалисті. З 1968 року спочатку колгоспи Менського, а потім і Сосницького, Коропського та Чернігівського районів почали спеціалізуватися на культивуванні товарної насіннєвої картоплі. Це складний процес. Він передбачає трудомістке плекання насіннєвої еліти в елітгоспдарствах, опорних пунктах, а далі в господарствах другої групи. Донедавна насіннєві райони поставляли півдню України посівний матеріал, який давав можливість у Миколаївській, Херсонській, Дніпропетровській та інших областях вирощувати пристойні врожаї бульб.

Картопляний лан господарства завдяки інтенсифікації виробництва скоротився зі 130 тисяч гектарів у 1966 році до 99 тисяч у 1986 році. Але, схоже, через непродуману сільгосполітику взагалі може зникнути. Адже цього року сільгоспідприємства без особливого ентузіазму вирощують бульби лише на 31,3 тисячі гектарів.

Типова картина: в колгоспі імені Довженка Сосницького району цього року площа під картоплею майже вдвічі менша, ніж торік.

— Старалися, вирощували її, та, виявляється, вона нікому не потрібна, — журиться-виправдовується голова колгоспу Михайло Батуренко. — Ми хоч якось зібране здали. Та крохмальний завод досі з нами не розрахувався. А в багатьох сусідів бульби згодували худобі, пропала вона ще в буртах.

Особливо великої шкоди завдано у 1993 році 17 елітним господарствам. У зв'язку з поганим збутом крохмалистої сільгосппідприємства не закупили в них еліту, що поставило їх у ситуацію фінансового банкрутства.

— Якщо ми й цього року не реалізуємо еліти, — каже заступник директора з науки науково-виробничого об'єднан-

ня «Чернігівеліткартопля» Михайло Стукало, — то втратимо елітгоспдарства. А це призведе до катастрофи в картоплярстві. Картопля без належного репродуктивного матеріалу почне вироджуватися. Різко впаде урожайність.

У Донецькій, Херсонській, Дніпропетровській областях без чернігівської насіннєвої картоплі не зможуть через рік-два зібрати бульби навіть на посадку.

Неврожайність крохмалистої на півдні й заході України якоюсь мірою... подала поліським картоплярам надію: нарешті там, у Києві, зрозуміють, що галузь не можна залишити напризволяще.

У сільгоспідприємстві «Праця», що в Стольному Менського району, цього року насмілилися розширити площу картоплі до 600 гектарів і впевнені, що не прогадали, що їхня основна продукція знайде споживача. У перші вересневі дні заготівля картоплі й справді йшла більш-менш жваво, краще, ніж торік. Але ось. кінчаються у замовників гроші... І знову повторюється торішнє. Стоять без роботи бази обласного об'єднання «Сортнасіннєовоч» в Мені, Сосниці, Чернігові, не завантажують замовлені вагони, втрачається дорогий час. Станом на 20 вересня на південь України відправлено лише 300 тонн сортової картоплі!

А гінці з Криму, Херсонщини, Дніпропетровщини «сидять» у Чернігові і просять надати насіннєву картоплю поки що «за так». Проте «Сортнасіннєовоч», враховуючи торішній сумний досвід (Дніпропетровська область і досі винна об'єднанню мільярд 100 мільйонів карбованців!), змушене відмовляти.

Дещо краща ситуація із заготівлею й вивезенням товарної картоплі. Нині на Чернігівщині на повну потужність працюють 1400 пунктів із закупівлі бульб облспоживспілки. Але й тут панує непевність: чимало клієнтів, з якими укладено угоди, не поспішають оплачувати вирощену продукцію. Взимку в Києві їли польську картоплю, куплену за валюту. А нині столиця знову зволікає з вивезенням-купівлею бульб з найближчого регіону.

Відсутність коштів у споживачів боляче б'є по картоплярству Полісся. Якщо й цього року не буде належно організована вивезення картоплі, то в наступні роки Україна втратить базовий регіон із вирощування сортових насіннєвих бульб. Надія на самі лише присадибні ділянки марна. Без сортооновлення, свіжого репродуктивного матеріалу і власники наділів через кілька років зіткнуться з проблемою самозабезпечення крохмалистою.

Сергій ПАВЛЕНКО.
Чернігівська область.

Сузір'я, що стало зіркою. Не першої величини

Деякі роздуми про місце України на світовому комп'ютерному обрії напередодні першої міжнародної виставки «Комп'ютерЕкспо-94»

КОЛИ Господь Бог напоумив Н. Вінера закласти основи кібернетики, це була чудова думка. Не гірша, ніж створення жінки чи винайдення колеса. Інакше людство просто захлинулося б у зливі інформації, породжуваної науково-технічною революцією.

Напевне, найвідоміше дітище кібернетики — ЕОМ. Наступним важливим етапом було винайдення персонального комп'ютера (ПК). Завдяки компактності та простоті в користуванні він хутко став невід'ємним складником робочого місця вченого, чиновника... Телефонними каналами ПК стали з'єднуватися між собою та з потужними ЕОМ, у яких нагромаджувалися великі масиви різнопланової інформації. Так виникли інформаційні мережі, що поступово стали глобальними: «Інтернет», «Спринт», «Релком»... Не за горами завершення формування світового інформаційного простору.

Яке ж місце в ньому посідає Україна? На самому початку кібернетичної доби їй пощастило. Господь Бог напоумив не лише Н. Вінера, а де в чому й академіків С. Лебєдєва та В. Глушкова. Лебєдєв 1950 року в столиці України створив першу в Європі ЕОМ, Глушков — київську школу кібернетики, яка за деякими напрямами посідала чільне становище не лише в колишньому Союзі, а й у світі. Проте все тече, все змінюється. І не завжди в кращий бік. Якщо років зо 30 тому Україна на небосхилі світової кібернетики була значною величиною, то нині в галузі фундаментальних досліджень вона ще помітна неозброєним оком, а от у галузі прикладних розробок її не в кожен телескоп роздивишся. Далося взнаки наше технологічне відставання, що наростало багато років.

— Виробництво потужних ЕОМ в Україні згорнуте, виробництва ПК задовільної якості не налагоджено, виробництво мікросхем цілковито занепало, — каже академік Академії технологічних наук України В'ячеслав Петров. — У республіці немає жодної загальнодоступної бази даних, що відповідає міжнародним стандартам.

Національна Академія наук України веде багаторічну боротьбу за збільшення асигнувань на науку та її інформаційне забезпечення. Допомагає їй у цьому Держкомітет з питань науки та технологій. Сформовано основні напрями Національної програми інформатизації України, в основу якої покладено фундаментальні розробки Кібернетичного центру НАНУ.

— Її концепція має такий вигляд, — розповідає заступник начальника управління інформатизації та науково-технічної інформації ДКНТ Олександр Токар. — Передусім інформатизувати галузі, що мають вирішальне значення для життєдіяльності України як держави, зокрема сферу управління. А також ті, де наявні технології оброблення інформації безнадійно застаріли — наприклад, соціальне забезпечення з його допотопними методами перерозрахунку пенсій. При цьому використовувати імпортну комп'ютерну техніку з нашим програмним забезпеченням, бо зарубіжні програмні продукти не можуть застосовуватися до наших систем обліку, наприклад бухгалтерського.

На жаль, цільового фінансування розробники концепції не отримували, тому роботу Кібцентр виконав на напівгромадських засадах. Щоправда, в серпні Кабінет міністрів схвалив Основні напрями інформатизації України й постановив виділити кошти на розроблення відповідної програми у 1995 році. Це чудово, але темпам, якими інформатизується цивілізований світ, не відповідає зовсім. Адже навіть якщо проект буде, наприклад, готовий до лютого—березня, то реалізація його розпочнеться не раніше, як 1996 року — бюджет на 1995 рік буде вже затверджено.

— Гроші на завершення розроблення програми треба будь-що знайти негайно, а бюджетне фінансування її реалізації розпочати уже наступного року, — каже академік НАН України Володимир Михалевич. — Хоч як це важко за нинішньої економічної ситуації, та іншого шляху просто немає. Бо країни, що не встигнуть інтегруватися до міжнародного інформаційного співтовариства, у XXI сторіччі випадуть з інтенсивного світового господарчого обороту.

Брак коштів стимулює пошук принципово нових розв'язань. Одне з них знайшли в Інституті проблем реєстрації інформації НАНУ. Використано газетний принцип: до номера вводять все актуальне, а читач уже сам вибирає, що йому цікаво. Технологічне втілення на диво просте. По телевізійному каналу передають суцільний потік різнопланової інформації, що стосується законодавства, науки, виробництва, сільського господарства, банківської справи, комерції... Абонент приймає весь потік за допомогою антени та телевізійного адаптера, під'єднаного до комп'ютера. А вже останній запрограмовано так, що з усієї лавини вибирає і систематизує тільки те, що потрібно.

— Наша система гарантує отримання та збереження інформації в систематизованому вигляді, — пояснює директор інституту В'ячеслав Петров. — Найближчим часом за угодою з Інститутом наукової інформації США ми раз на тиждень передаватимемо реферативний зміст майже всіх наукових часописів світу.

Новинка, названа електронною газетою «Усе—всім», може відіграти значну роль у глобальній інформатизації суспільства. Адже вона дає змогу швидко розповсюджувати найрізноманітнішу інформацію, починаючи від повідомлень про викрадення автомобілів і завершуючи законодавчими актами.

Слід сказати, попри все, столиця України зберегла репутацію найбільшого центру фундаментальних досліджень у цій галузі. Й заслуга в цьому передусім Інституту кібернетики імені В. Глушкова НАНУ. Доповіді про фундаментальні розробки цього колективу сприймають з незмінним інтересом на міжнародних наукових конференціях. Тут розробляють комп'ютери з нетрадиційною архітектурою, наукові основи молекулярної електроніки, нові засади опрацьовування інформації на осн... таймерних інформаційних систем, моделі управління суспільством... Особливо актуальні роботи, що спираються на теорію прийняття рішень в умовах ризику та невизначеності. Зокрема, одна з моделей дає змогу визначити оптимум грошової маси, потрібної тепер, щоб, налагодивши обмін, заохочувати виробництво і в той же час не дати економіці України зірватися в гіперінфляцію.

— Загалом, перехід суспільства з одного стану в інший не повинен бути стихійним процесом, — каже директор інституту академік Володимир Михалевич. — Ним можна і треба керувати. Але щоб керувати, треба знати. І тут без інформатизації ніяк не обійтися.

Абстрактне визначення становища країни на світовому науково-технічному обрії — справа досить ризикована, бо результати можна отримати приблизні. Краще, якщо є можливість подивитися і порівняти. Саме для цього слугують міжнародні виставки.

Певно, що найприміткіша з них цього року — перша міжнародна виставка «Комп'ютерЕкспо-94», яка відбудеться з 24 по 29 жовтня у виставковому комплексі Торговельно-промислової палати України. Вона обіцяє бути поки що єдиною в нашій республіці, яка відповідає найвищим світовим стандартам як за складом учасників, так і за рівнем організації. У ній візьмуть участь «Digital», «Lotus», «Borland», «Tripp Lite», «Sumatec», «Apple», «Квазар-Мікро», «IBM», «FLT», «Novatech» та ще близько 40 відомих фірм. Влаштовують її фірми «Комвидав» (видавець популярних в Україні журналу «Компьютеры+Программы» та тижневика «Computer World Київ») та «Інформсис».

— Такі виставки винятково корисні, — зазначає академік Володимир Михалевич. — Адже однією з причин, що ускладнюють інтеграцію України до світового інформаційного співтовариства, є те, що за останні кілька років наші фірми, інститути, установи, часто з непоінформованості, закупили величезну кількість морально застарілих комп'ютерів, програмних продуктів, телекомунікаційного обладнання. Це призведе до непродуктивних витрат на їх модернізацію та заміну. А такі міжнародні виставки дають змогу швидко й наочно ознайомитися з останніми досягненнями в галузі комп'ютерних технологій.

Валентин ПУСТОВОЙТ.

Наші університети

ПРОВІСНИКИ КРАХУ І СПІВЦІ УСПІХУ,

або Про економічну прогностику та ефективні пошуки власного шляху до ринкової цивілізації

Практичні заходи зі створення нового для України і нормального для цивілізованого світу типу економіки мають здійснюватися не з допомогою добре нами освоєного «методу тицяння», а грунтуватися на апробованих загальноцивілізаційних закономірностях функціонування ринкової економіки. І от у цьому моменті, гадаємо, деякі наші поборники ринкового шляху потрапляють до пастки, перетворюються або на наукоподібних провісників швидкого економічного краху, або захоплених співців позитивних моментів.

Залишаючи поза увагою ідеї перших як такі, що не несуть жодного конструктиву, з приводу ідей других можна сказати: будь-які спроби вибудувати споруду нової економіки, починаючи з другого, третього і т.д. поверхів, минаючи фундамент, якщо навіть дії ці розраховані математично точно і по суті правильні, та позбавлені при тому елементарної логіки будівництва, — приречені на провал. Створюється враження, ніби більшість вітчизняних теоретиків і практиків ринку геть чисто забули (чи не знали?), що першоосновою ринкової або просто нормальної економіки є його величність ІНТЕРЕС, економічний інтерес окремих людей і різних соціально-професійних груп. Саме економічні інтереси і засновані на них мотивації праці та підприємництва визначають логіку та ефективність економічної поведінки виробників товарів, послуг, ідей, знання, інформації тощо.

Нині, живучи в атмосфері комерційного чаду, псевдоринкового паноптикуму, не можна стояти осторонь того важливого позитивного уроку, що його дає нам весь цей сюр. Яку велику ініціативу і яку витончену винахідливість продукує інтерес, розташований у спекулятивній амплітуді між ціною купівлі і ціною продажу товару! Отже, нині головним завданням є не стільки малопродуктивна суперечка з приводу того, чи варто починати все зі структурної перебудови економіки, її макроекономічної стабілізації або приватизації, скільки з'ясування того, яким чином реалізувати економічний інтерес виробників через ефективну мотивацію праці й виробничого підприємництва.

З огляду на що нашим теоретикам варто було б не стільки педалювати вузькогрупову суперечку про близькість нам тієї чи іншої моделі ліберально або соціально орієнтованого типів ринкової економіки, скільки запропонувати практикам найприйнятнішу модель масового залучення людей до високоефективної праці, котра гарантувала б їм пристойні і дедалі кращі умови життя. Як приклад таких моделей тезисно розглянемо лише дві: «пайову економіку» Дж.Міда і американську систему «ЕСОП».

«Пайова економіка» нобелівського лауреата Дж.Міда, одним з центральних пунктів якої є так зване «дискримінаційне співробітництво між працею й капіталом», являє собою сукупність схем розподілу доходу підприємства. Значною мірою реалізація цих схем дає змогу відповісти на запитання: як перетворити працівника на власника, як залучити його до володіння капіталом, як створити стимули для ефективної праці і, знявши обмеження, пов'язані з фіксованою оплатою, зацікавити працівника у довгочасних перспективах роботи підприємства. Всім схемам «пайової економіки» притаманна одна спільна риса: при розподілі доходу між працею й капіталом знайти справедливе співвідношення сторін у ризику коливань рівня цього доходу.

Схеми Дж.Міда мають чотири основних типи пайових угод. **Перший тип** — це схеми пайової участі працівників у власності підприємства. Згідно з цими схемами працівники беруть участь у власності підприємства, володіючи частиною простих акцій і здійснюючи частковий контроль за діяльністю фірми. **Другий тип** — це схеми трудової кооперації: працівники підприємства володіють усією або значною частиною власності, а також відіграють домінуючу роль в управлінні фірмою. До **третього типу** належать схеми різних угод про пайовий розподіл прибутку чи доходу. Згідно з цими схемами, праця оплачується повністю або частково шляхом встановлення відповідного паю в прибутку або доході фірми. При цьому працівники не беруть участі в управлінні. **Четвертий тип** — «схеми співробітництва праці й капіталу». При застосуванні цих схем працівники підприємства не беруть участі у володінні капіталом. Але і вони, і його власники на пайових засадах беруть участь у розподілі прибутку чи доходу, а працівники залучаються до управління підприємством шляхом контролю за операціями керівників. При цьому в цивілізованих країнах існують відпрацьовані механізми реалізації цих або подібних до них схем на практиці.

Створена в п'ятдесятих роках і пов'язана з іменем економіста і юриста Луїса Келсо американська програма «ЕСОП» (за першими літерами англійської абревіатури) ставила завдання погодити, поєднати справедливість і ефективність в економіці. До речі, це завдання без перебільшення посідає друге місце серед глобальних економічних головоломок після проблеми узгодження обмежених ресурсів і необмежених потреб. Основну проблему Л.Келсо вбачав у надмірній концентрації капітального майна в руках відносно вузького кола власників. На його думку, це підривало стимули до ефективної праці у необтяженої власністю більшості. Звідси мета — зробити робітників і службовців власниками фірм, тобто спонукати їх до викупу хоча б частини акціонерного капіталу. Та як спонукати людину викупити, коли зайвих грошей не буває? Коли ж володіння капіталом справа настільки приваблива, що їй варто віддати перевагу перед щоденним споживанням, то виникає інше запитання: з якого дива першовласник акцій — капіталіст — продаватиме їх працівникам фірми? Саме в цьому пункті виявляється подібність застарілих американських і наших сьогоднішніх проблем. Чи є взагалі вихід із цього подвійного глухого кута? Американці його знайшли. Покупців акцій вони заінтересовують безплатним корпоративним кредитом, продавців — податковими пільгами. Тобто за акції своєї фірми працівники нічого не платять. Належну частку вони одержують у кредит, який автоматично погашається з майбутніх дивідендів, а для цього потрібно, щоб фірма давала прибуток. Особисті й корпоративні інтереси зливаються завдяки цьому в єдине ціле, «важіль Келсо» починає працювати. Поступово на рахунку кожного працівника нагромаджується частина акціонерного фонду, котра відповідає частці його платні в загальному фонді зарплати підприємства.

Звичайно, не можна не бачити й суттєвих відмінностей між їхніми и нашими умовами. Ніякої приватизації у США не відбувається, іде лише дроблення брил приватного капіталу, тим часом як ми заклопотані поділом державного майна. Однак не виключене й те, що для різних ситуацій придасться один інструмент. Звичайно ж, ідеться не про те, щоб поширити принципи «пайової економіки» чи положення програми «ЕСОП» на всю вітчизняну економіку в цілому. Будь-яка монопольна одноманітність згубна. Та й на її батьківщині та сама програма «ЕСОП» ефективна лише у своїй ніші. Йдеться ж про те, що в нашій перехідній економіці, однією з центральних проблем якої є зміна типів власності, застосування подібних кооперативних схем може дати відчутний економічний ефект за рахунок досягнення ефекту соціального. Відбувається це за такою логічною схемою: соціальний ефект (максимально можлива за існуючих умов соціальна справедливість) — економічно ефективна мотивація праці і підприємництва — ефективність економіки в цілому. Причому цілком логічно припустити, що у перехідній економіці сектор, охоплений програмами описаного типу, за своїми розмірами буде набагато більшим, аніж у традиційних ринкових економіках.

З усього сказаного випливає висновок: оптимальні форми реалізації економічних інтересів товаровиробників, передбачуваність розвитку економічної ситуації і загальна ефективність економіки країни — поняття однопорядкові, взаємозумовлені і досяжні лише у своїй єдності.

І.СОРОКА,
кандидат економічних наук, проректор Донецького державного комерційного інституту.

Зима спитає

ВЗЯТИ НА СЕБЕ

Як у Первомайську перебудували управління житлово-комунальним господарством та що з цього вийшло

А вийшло, скажу, забігаючи наперед, значно краще, ніж було. Так стверджують усі: і самі комунальники, і мешканці Первомайська, міста з більш як 100-тисячним населенням. Власне, відчули вони зміни на краще уже під час складного минулого зимового періоду. З якого місто вийшло без значних перебоїв у постачанні тепла, без розморожування систем тепловодопостачання і каналізації, без, нарешті, обледеніння вулиць і збоїв у роботі міського транспорту. Хоча й траплялися якісь негаразди, та їх порівняно швидко усували. І всьому цьому немалою мірою завдячують проведеній торік влітку перебудові в управлінні міським житлово-комунальним господарством. Отут уже не скажеш, як це трапляється, що реорганізували заради зміни вивіски.

Спочатку про те, як було до того. У місті мали, по-перше, невеличкий за штатом, без ніяких, по суті, прав (як і без відповідальності) відділ житлово-комунального господарства виконкому, чиновники якого займалися здебільшого складанням усіляких паперів, по-друге, досить багатопрофільне виробниче об'єднання житлово-комунального господарства. В руках його керівництва були зосереджені і всі фінанси, і реальна адміністративно-господарська влада, та якими, однак, керівники розпоряджалися не завжди якнайкраще. А ще був заступник голови міськвиконкому, який «курирував» оту сферу, тобто давав вказівки і тим, і тим, не завжди будучи спроможним проконтролювати, як їх виконують. А в результаті «всемогутнє» ВО ЖКГ, до якого входили і ЖЕК, і комбінат комунальних підприємств, і «Міськводоканал», і ще кілька підприємств та організацій, нерідко керувалося в своїй діяльності інтересами не міста і його мешканців, а власними. Могло, скажімо, кошти, виділені виконкомом на ремонт житла, використати на якісь інші потреби, могло зволікати невідкладні роботи, аби тільки не залучати сторонні підрядні організації, хоча саме й було не спроможне їх виконати. Могло на порозі зими зняти з ремонту тепло-траси техніку й кинути її в інше, вигідніше (для себе) місце або забрати прибуток того ж «Водоканалу», щоб витратити його на преміювання працівників своєї головної контори... Одне слово, багато чого могло, що аж ніяк не влаштовувало ні мешканців, ні владні структури міста. І тоді заступник голови виконкому Леонід Мойсеєнко, який «курирував» оту сферу і якому досить таки набридла отака гра «в піжмурки», запропонував голові міськради Всеволодові Головачанському:

— А давайте розпустимо об'єднання. Хай кожна організація буде самостійна. А заразом і наш відділ ЖКГ ліквідуємо.

— І що ж натомість? Чи не втратимо взагалі важелі управління?

— А створимо комітет житлово-комунального господарства міськвиконкому, яким керуватиме заступник голови, себто — я.

В.Головачанський вхопився за ідею обома руками. І невдовзі реорганізацію було завершено. Відтоді виконком у житлово-комунальному господарстві обходиться без посередників. Посада Л.Мойсеєнка тепер іменується так: заступник голови міськради з виконавчої роботи — голова комітету ЖКГ. За цим — і докорінна зміна його посадових прав та обов'язків, і незмірне підвищення безпосередньої відповідальності за стан справ, і... постійна нестача часу.

— Але ж зате, — каже Леонід Никифорович, — я можу безпосередньо впливати на хід тієї ж підготовки до зими, на інші речі, сам організовувати справу і сповна питати за неї з інших, що, до речі, й роблю щопонеділка під час оперативних нарад. Та й можливості, ініціативу підприємств і організацій, що тепер на правах рівних юридичних осіб входять до комітету, розкуто. Стосунки між ними будуються не на наказово-адміністративних, а на договірних, госпрозрахункових засадах. Кожен прагне найдоцільніше використати кошти, які виділяє виконком чи заробляє сам, розвивати власну виробничу базу, краще виконувати обумовлені завдання. І встигає багато більше, ніж раніше. А в результаті й загальну справу робимо ліпше.

Узяти хоча б ремонт житла. Раніше здебільшого обходилося лише «косметичним марафетом», а нині, готуючи житловий фонд до зими, набрали капітальних ремонтів аж на 6 мільярдів карбованців. Руки дійшли і до дахів, які рік у рік дедалі більше нагадували про себе — у дощ, в заметілі. І до зміни прогнилих водоводів, теплотрас, каналізаційних колекторів. Самий ЖЕК ніби набув другого дихання: створив рембудільницю, яка й взялася за капітальні ремонти житла, оснастив деревообробний цех, де виготовляють коробки, двері, закуповує нову техніку, створив солідні запаси покрівельних матеріалів, труб, багато чого іншого, про що раніше тільки мріяли. Разом з тим ЖЕК, коли постає потреба, залучає до робіт сторонні організації, бо має на це кошти. Й у людей зросла зарплата, закріплюються кадри. Те ж саме можна сказати про «Міськводоканал», комбінат комунальних підприємств, РБУ, дорожньо-ремонтне управління, підприємство тепломереж, міськгаз, інші підприємства й організації, що, будучи юридично самостійними, входять до комітету ЖКГ міськвиконкому.

Спільною найважливішою турботою чи не всіх цих організацій, комітету ЖКГ загалом, а також промислових підприємств міста, що їх комітет зумів прилучити до своїх клопотів, і минулого, й нинішнього сезонів підготовки до зими стала газифікація. Передусім — переведення котелень на природний газ. За порівняно короткий термін це вже зробили на п'ятьох із семи котелень високого тиску, йде така робота й на дрібніших — низького тиску. Минулої зими усім містом, вважай, рятували становище в житловому мікрорайоні військової частини: ділили туди всі резерви рідкого палива, запаси вугілля й дров. А нині й там переводять котельну на газ. При цьому не пропустили нагоду скористатися з відвідин військової частини Президентом України Леонідом Кучмою — тепер і уряд виділив кошти на важливу справу. Багато зробили і роблять, щоб газифікувати свої житлові масиви, завод «Фрегат», де директором Леонід Федоров, акціонерне товариство «Дизельмаш», яким керує Валерій Степанченко, ряд інших підприємств.

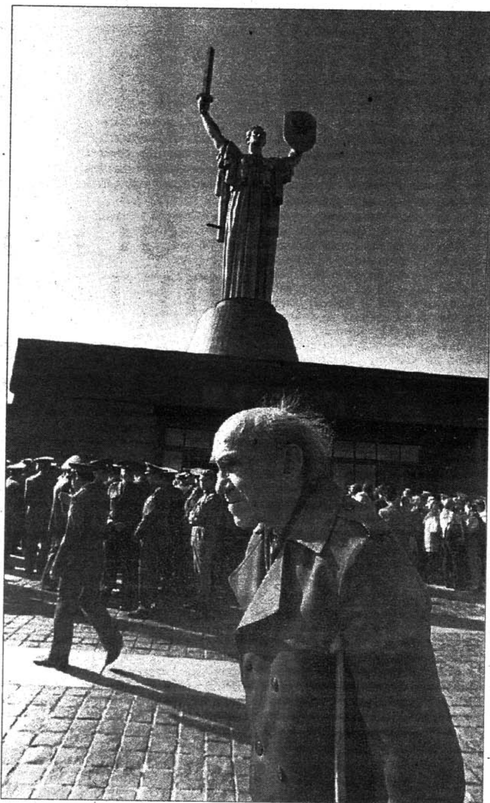
— А раптом, — запитую Л.Мойсеєнка, — перебої з газом?

— Запасаємо як резервне і рідке паливо. Вже маємо його на два місяці роботи котелень...

То що, виходить, провели в Первомайську реорганізацію — і тепер жодних проблем? Так стверджувати було б гріх. Просто хотілося розповісти, як ініціативні люди, будучи в таких же умовах, як усі, долаючи притаманні всьому нашому суспільству проблеми й труднощі, впевнено й наполегливо роблять своє діло. А водночас вони бідкаються, що структури їхньої галузі, покликаної слугувати щоденним потребам усіх без винятку людей, в області й країні занадто слабкі — не мають, по суті, жодних фондів, усе доводиться діставати, переплачуючи, десь на стороні. Шукають виходи, щоб краще забезпечити місто водою, якої поки що не вистачає, а індивідуальний житловий сектор, — а це 17 тисяч осель — вугіллям і рідким паливом, яких завезено поки що тільки половину норми, піклуються напередодні зими багато ще про що. І не панікують, не посилаються на «об'єктивні причини», не розводять руками. Просто працюють. І це — головне.

Георгій ВОРОТНЮК.
Первомайськ
Миколаївської області.

«...Шикуйсь, третя рото! І відсутніх сьогодні пробач...»

Пробачте і ви, присутні. Ми влаштували вам гучно-величне свято і замість «наркомівських» ста грамів видали «щедру» «президентську» пайку — кілограм цукру, гречки, два — борошна... Кріпіться, солдати. За святом надходить будень...

Так, вони воювали за «нашу советскую Родину». Інакшої в них не було. І з книги Історії сторінок не вирвеш: Історія не однойменний підручник. Це «советская» могла бути вправним «редактором». Ми не маємо права. Роль Мойсея належить не нам — невблаганному плинові часу.

Ти печальний сьогодні, солдате. І навряд чи заб'є тобі чарка гіркоту важких споминів. Ти згадаєш українську землю на смак — бо вгризався в неї зубами, відступаючи, наступаючи, помираючи... Ти згадаєш, як міряв Україну не кілометрами — власними ліктями: ще ривок — і Дніпро, три ривки — висота... Ти згадаєш, як мріяв про палкі поцілунки дівчат, а тебе «приголубила» куля. І ти заплачеш, солдате: бо згадаєш найважче — тих, кому «сотні літ зозуля налічила, з них двадцять лиш відміряла війна». Не соромся цих сліз, старий воїне. Нам нічим тобі докорити. І вбогий «святковий» пайок, і гуманітарні «нальоти» переможених на переможців, і шпиталі з обладнанням часів 1-ї Вітчизняної — наші спільні вина й біда. Пробачте, живі і мертві, за цей гіркуватий присмак великої Перемоги...

Людмила КОХАНЕЦЬ.
Фото Олександра КЛИМЕНКА, Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Факти. Події. Коментар.

Вночі із суботи на неділю (1—2 жовтня) пішов із життя ще один донецький шахтар: Володимир Зайцев. Черговий траур на підприємстві, чергова комісія. Та — позачерговим зостається одне: двоє діток-сиріт і молода вдова. Трагедія сталася на донедавна елітній донецькій шахті — імені Горького...

ОСЬ ТАКА ПЕТРУШКА...

Кілька фрагментів із шахтарського інтер'єру

Мій сусіда-одноліток — шахтар з діда-прадіда. Через рік-два на пенсію збирається чоловік. Не треба йому заздрити. Пропрацював не на одній шахті Донбасу — й не на поверхні, а в самому пеклі. Багато смертей бачив на своєму молодявосивому віці. Останнього — помираючого — підняв із вибою і довіз до лікарні. На його очах той і...

— *Який він, ваш шахтарський побут?*

— *А не пішов би ти під три чорти?..*

Усе продається. І купується. Поки на землі — на поверхні. Під землею важко, знаєте, торгувати. А гірники ніяк — ну, ніяк! — не хочуть усвідомити-зрозуміти, що і їх продають, коли вже не продали з усіма бебехами...

Згадаймо: саме вони, шахтарі, не так уже й давно руйнували радянську імперію. Були перші, принаймні — на Донбасі. За ними йшли інші. Їх, як і себе, розуміли. А теперички? Щось останнім часом не сходяться одні з одними. Та й шахтарський гурт не такий уже монолітний, а точніше — свідомий. Тепер таких лишилося обмаль. Хто подався на село, хто зайнявся комерцією, а хто працює на «російській вахті» — на шахтах сусідньої Ростовської області. Отримують там, щоправда, мізер, про побут і не заїкаються, але працюють. А ідеологи страйкового руху серйозно вдарилися в політику. Нещодавно виборювали депутатські мандати на всіх мислимих і немислимих рівнях. Головному ідеологові Донецького страйккому Юрієві Болдиреву поталанило: сьогодні він народний депутат України.

— *Друже, вірші пишеш?*

— *Писав!*

— *І чорнило не замерзало?*

— *Ніколи. Бо я завжди олівець у кишені носив.*

А шахтарям — не до поезії. Не вистачає гумових чобіт, мила. Не ті вже і «тормозки». Як хочеш, так і крутися. Про путівки ще сяк-так дбають профспілки (а їх, профспілок, буває на одному підприємстві аж декілька — залежні, незалежні, галузеві, «ітеерівські»...). Закриваються шахтарські дитсадки, будинки культури, стадіони...

Анатолій Миколайович Євтушенко майже сорок років віддав рідній шахті, де і здоров'я своє угробив — сьогодні насилу ходить.

— *Миколайовичу, куди воно йде?*

— *Туди. Сам знаєш, куди.*

— *Хто ж винен?*

— *Тільки не роботяга! Запитай у керівництва, воно тебе «взує»...*

Запитав у керівництва. Директора чи не найстабільнішої донецької шахти — імені Абакумова. Тут — окраїна, так би мовити, «апендикс» шахтарської столиці. В народі це селище називають просто Кумівкою, бо кожен кожному — родич, усі знають одне одного.

— *Як там у нас із шахтарським побутом?*

— *Так, як і з вугледобувною промисловістю...*

— *Де ж ваш оптимізм?*

— *Там, де і всі «ізми»...*

Володимир Мартиненко — керівник молодий, енергійний. Та й під боком має такого досвідченого однодумця, як голова селищної Ради, ветеран—інвалід шахтарської праці Анатолій Кравченко. Це їхніми стараннями, як і працею попередників, робітниче селище стало окрасою Донецька. Живе тут нині близько 20 тисяч чоловік. Працюють три школи, спеціалізовані дитячі садки. До послуг жителів селища дитяча лікарня, поліклініка та стаціонар. Будинок культури на 600 місць, фізкультурно-оздоровчий комплекс, човнова станція на ставку, понад 10 крамниць... За останні роки збудовано понад 100 приватних будинків, власними силами (шахти) триває зведення житлового мікрорайону, тут абакумівці вже отримали близько 400 нових квартир. На узбережжі Азовського моря уже багато років справно функціонує база відпочинку — пансіонат «Дружба». Два роки тому розпочали будівництво нової оздоровчої бази для шахтарів — на річці Псел у Полтавській області, в екологічно чистому місці. А в самому селищі шахта планує будівництво торговельного комплексу та критого плавального басейну.

— *Плануєте чи планували?*

— *За таких цін на вугілля ми просто неспроможні утримувати соціальну сферу.*

Нещодавно на цій шахті навіть вирощували свої гриби. В їдальнях цілий рік не переводилися свіжі овочі. Нині шахтарська теплиця спроможна «видати» на стіл своїм робітникам хіба що петрушку. Воістину: ось така петрушка... А ви про гумові чоботи! Про життя людське!..

Юрій ДОЦЕНКО.
Донецька область.

***

Коли матеріал уже було підготовлено до друку, надійшла звістка з шахтоуправління «Жовтневе»: правоохоронними органами заарештовано його директора Ю. Беломестнова. Як стало відомо із компетентних джерел, він зловживав своїм службовим становищем, давав гарантійні листи під кредити керівнику однієї з комерційних фірм. Саме під ті гарантійні зобов'язання видано 5,5 мільярда карбованців кредитів. Ю. Беломестнов звинувачується у хабарництві.

Під час арешту виникла перестрілка, в ході якої поранено директора малого підприємства та ще двох чоловік.

Ю. Д.

Факт

Часи не ті, мораль — також

Часи, коли крали у багатих і роздавали бідним, минули. Тепер крадуть у всіх і не роздають нікому. Нещодавно злочинці у Рівному «почистили» автобус, поки його пасажири — діти з австрійського спецінтернату для глухонімих — милувалися краєвидами обласного центру. Поцупили дитячі футболки, кілька курток, теніски, блузки, гроші.

«Інтелект».

Репліка

«Хто їсть наше м'ясо?»

— запитують у Шостці. І небезпідставно

Фахівці боротьби з організованою злочинністю Шосткинського РВВС спільно з працівниками дорожньої міліції і міжрайонної прокуратури затримали групу осіб, яка намагалась вивезти контрабандним шляхом 22 тонни м'яса виробництва Шосткинського м'ясокомбінату, вартістю близько 500 мільйонів карбованців.

Звичайно, такими фактами і цифрами нікого не здивуєш. Цікаве інше. Конфісковане м'ясо мало потрапити до торгової мережі. Але цього не сталося. Хоча в магазинах Шостки м'яса не знайдеш і вдень з вогнем, торгівля його не прийняла. Коли ж звернулись на м'ясокомбінат з проханням забрати свою продукцію назад, виявилось, що там усі холодильні камери переповнені. Отакої — тут гори м'яса, а шосткинці не можуть купити й шматочка.

За попередніми даними, затримана група об'їзними дорогами вже вивезла за межі України продукції м'ясокомбінату на 3 мільярди карбованців. За фактами контрабанди порушено кримінальну справу. У тому числі й щодо службових осіб м'ясокомбінату.

Віталій МАКСЮТЕНКО.
Суми.

Приїхав до Рудки автобус

Можна було б тільки порадіти за місцевих мешканців. Але невдовзі закрили автобусний маршрут до іншого села того ж Чернігівського району

До Рудки автобус не ходив і до горбачовської перебудови. Люди добиралися до Чернігова, хто як міг. Сільські сходи, колективні петиції до різних службових інстанцій мало що дали. Аж ось Михайло Турок — голова сільгосппідприємства, депутат райради — нарешті «пробив» важливе питання і зняв із села довголітній тягар незручності. За це, щоправда, господарство зобов'язалося постачати автопідприємству № 17427 м'ясо, картоплю. Звісно, в «божій» ціні. Щоб і селу було вигідно, і водіям. Що ж, як мовиться, добре діло зроблене. Якби не одне злополучне «але». Чи точніше — якби все згадане вирішили по-людськи, а не по-чиновницьки.

Бо невдовзі 423-х мешканців Деснянки, що за шість кілометрів від Чернігова, в один день відрізали від світу. Згідно з розпорядженням Чернігівського міськвиконкому, автобусний маршрут № 18 «Ринок—с.Деснянка» переоформлено... на «Ринок— с.Рудка»! Одним розчерком пера 25-х деснянських дітей позбавили під'їзду до Редьківської школи, а 98 чоловік (серед них 50 працівників лікарень, 30 робітників заводів карданних валів та «Жовтневий молот») — до обласного центру.

Матері занепокоєні.

— Уявляєте, як мені у дощ, сніговицю відправляти двох діток у школу? — каже Надія Будаш. — Треба йти через ліс,а там — дикі кабани...

Добиратися смерком додому пішки також ризиковано. Особливо жінкам.

А як тепер бути двадцятьом науковим співробітникам Чернігівської сортовипробної станції, що в тій-таки Деснянці, які мешкають в обласному центрі?

Про заплановану зміну маршруту ніхто навіть словом не прохопився з головою Новобілоуської сільської Ради Петром Хоменком.

— За транспортне обслуговування Деснянки ще три роки тому ми розплатилися з Черніговом дачними ділянками, — говорить він. — Сільська Рада виділила біля підпорядкованого їй села майже 170 гектарів родючої землі під забудову. І ось тепер, як я розумію, змінилися люди, з якими все це вирішували, і міська влада забула про неофіційну угоду. Я їздив до міськвиконкому, на автопідприємство. Марно! Маю лише на руках відписки...

Як я з'ясував в автопідприємстві № 17427, після відкриття нового маршруту старий став економічно невигідний. За безколгоспне село, яке розташоване на території Чернігівського району, але безпосередньо працює на обласний центр, ніхто не захотів доплачувати дотацію або своєрідну данину у вигляді дешевого м'яса. Ось і залишилися люди, по суті, сам на сам зі своєю бідою з транспортом.

У переселеній з Чорнобильської зони Редьківці після зміни автобусного маршруту № 18 теж загальне невдоволення жителів. Шість педагогів із обласного центру змушені ходити сюди на роботу пішки.

— Автобус, що йде з Рудки, — зауважує голова Редьківської сільради Віра Крищенко, — перевантажений так, що сісти в нього практично неможливо.

Правда, днями, після скарг до «Голосу України» та різних відповідальних установ, до Деснянки пішли по п'ятницях, суботах та неділях приміські автобуси. Однак вони знову ж таки розраховані на міських дачників, а не на робочий люд, школярів.

...Боюся, що відповідальні чиновники після появи цієї публікації зреагують по-старому: пустять автобус до Деснянки, а вже до Рудки — ні. Адже так врізати й дотачувати дуже просто, як Охрімові свитку. Так само, як легко звільняти пенсіонерів від сплати проїзду в автотранспорті, не компенсуючи витрат автопідприємствам. Тому кількість рейсів у типово невигідні пенсіонерські села катастрофічно зменшується. Люди, лаючи владу за такі «пільги», ладні платити (і платять!) «добродіям-водіям», які зупиняються на вимогу пасажирів, удвічі-втричі дорожче, ніж коштував би квиток.

Схоже, що селяни дуже були потрібні лише для здобуття легких голосів на минулих виборах. А тепер, після всіх політичних баталій за місце у Верховній Раді, їм по-старому доводиться «голосувати» руками квапливим водіям.

Сергій ПАВЛЕНКО.
Чернігівська область.

Фейлетон

Скільки тієї зими

Старе, як світ, а — невмируще. Пригадуєте?

— Де ви миєтесь? — питають селянина.

— У ставку.

— А взимку?

— Та скільки тієї зими!..

Ви гадаєте, що це діалог із старого анекдота, а насправді він з села Шубків Рівненського району. І то не теперішній, а позаторішній. Бо нині у шубківському ставку купатися зважиться хіба що божевільний. Або водолаз у повному спорядженні — і то не довго. Бо...

Але ми не про ставок. Ми про лазню. Виявляється, і лазні мають властивість зникати. Як, наприклад, НЛО: блиснуло — і нема, розчинилося у просторі.

Мешканці Шубкова — а їх разом з бородатими дідами і голопузими пуцьвірінькам чи не дві тисячі душ набереться — раділи: у селі місцеві господарники спорудили лазнепральний комбінат. Це ж розкіш яка! Хочеш — простуй до лазні і парся там від душі. Хочеш — з допомогою техніки пери білизну. А то — завітай до перукарів і роби собі зачіску улюбленої кінозірки.

Парилися. Прали-прасували. Стриглися і завивалися. Аж поки на означений комбінат не накинули оком спритні хлопці-молодці. Перекинулися словом з керівництвом місцевого НВО «Еліта» та його виробничого підрозділу — і наповнили келихи лимонадом. У результаті...

У кореспондентському пункті «Голосу України» з'явився лист від розгніваних мешканців Шубкова. Тепер, пишуть, їм ніде помитися, швидко і доброякісно випрати білизну, зробити зачіску. Бо у приміщенні лазне-прального комбінату хлопці-молодці випускають «... такий блискучий папір, з якого роблять ялинкові прикраси або упаковки для квітів. А отруйні стоки пливуть прямісінько у сільський ставок, що вже перетворився на смердючу калюжу...»

Ось тобі й маєш! Наші законотворці обіцяли, що після приватизації того чи іншого об'єкта збережеться профіль його діяльності, а тут ось: замість плавок — плівка...

Одне слово, «помили» сільських трудівників у Шубкові. Але нехай вони особливо не переживають, бо не самі такі. Ось читаємо у газеті «Волинь» повідомлення з Млинівського району: там, у колгоспі «Стир», третій рік не працює нова, побудована міжколгоспбудом, лазня. Система опалення розморожена, руйнуються каналізація, водопровід, парові котли...

І цих «помили». А ось ще із Гощанського району повідомлення, і з Дубровиці також... «Снікерсів» і найрізноманітніших пляшок, скаржаться люди, повно, куди не поглянь, а ось побутові послуги якось непомітно зникають. Ноги треба відходити, поки черевика підіб'ють. Все чогось не вистачає — то гуми, то клею, то ще якогось дідька...

А на наш погляд, там, де замість роботи — розпатякування про трудності, не вистачає одного: зацікавленості. Он у Рівному — фірма «Либідь» — колишня фабрика хімчистки і лазне-пральних послуг. Тамтешній колектив першим в області (якщо не в Україні) викупив підприємство і працює, як мовиться, дай Боже — іншим можна повчитися! Й хоча фірма зазнає деяких збитків на лазнях, роботу їх не припиняє. Навпаки, пенсіонери і ветерани війни миються у лазні № 2 безплатно. Збитки перекриваються за рахунок рентабельності інших виробничих підрозділів. Одне слово, митися можна, навіть і взимку. Хоча, як дехто міркує, скільки тієї зими...

Сергій МЕЛЬНИЧУК.
Рівненська область.

Культура

НАДЗАВДАННЯ: ЛЮДИНА І СВІТ

Академічному українському драматичному театру імені Ів. Франка — 75 років

Сергій Данченко, художній керівник — головний режисер, народний артист України:

«Театр — мистецтво, яке живе тут і зараз, обов'язково у єднанні з глядачевою залою».

— Сергію Володимировичу, в цьому сезоні театру імені Ів. Франка минає 75 років. Коли йдеться про франківців, то так чи інакше повторюється фраза, що вже стала ніби синонімом їх творчості: «Театр з великими традиціями». Хотілося б почути від вас, що на сьогодні являють собою ці традиції?

— Традиція — не набір нехай навіть найкращих формальних ознак, що були закладені попередниками, традиція — то скоріше, комплекс певних моральних та художніх принципів. Для українського театру — це, приміром, народність, демократизм, музичність. Це комплекс морально-естетичних ознак, а не канонізація форми. Адже обличчя театру формує не тільки назва, а насамперед те завдання, яке він ставить перед собою, трактуючи той чи інший твір. Своєрідність прочитання й становить певну якість творчого колективу. Це в нас у традиції. Ми думаємо зберігати її надалі. Прикладів можна навести доволі: тут і «Енеїда», і «Візит старої дами», і «Тев'є», й «Украдене щастя». Кожну виставу породжує час, кожна вистава обумовлена смаком, світосприйняттям того, хто її створює.

— Сьогодні в численних творчих дискусіях йдеться про національний театр. Поки що однієї думки не дійшли. Як ви гадаєте, яка його місія?

— Справа не в назві, а в змісті й призначенні. А це означає передусім бути виразником усього того, що притаманне нації. У самій природі національного театру має бути закладена цілісність і безперервність національної культури.

Мистецтво національного театру — перш за все мистецтво Великого Стилю. Очищення від усього випадкового. Звернення до кращих зразків світової культури, пошуки високохудожніх засобів її відтворення.

У нас в репертуарі нині чимало української спадщини, кращих її зразків найрізноманітніших жанрів — від психологічної драми до мюзиклу. Водночас ми не забуваємо про світову класику. Адже ж актор не може зростати, а театр розвиватися тільки в суто національних рамках — без Шекспіра, Чехова, Ібсена, Шолом-Алейхема. Все це збагачує і нас, і тих людей, які приходять до глядацької зали. Тільки висока драматургія мусить царювати в театрі. Для мене було й залишається головним надзавданням кожної вистави: людина і світ.

— У місті вже з'явилися афіші-анонси про прем'єру театру Франка. У перші дні нового сезону — «Маячня удвох» Ежена Йонеско. Для багатьох театралів це досить велика несподіванка. Класик театру абсурду на сцені франківців?

— Цей сезон справді буде дещо несподіваним.

Чому Йонеско? Нам здалося сьогодні доцільним долучити до репертуару одну з останніх п'єс класика театру абсурду «Маячня удвох». І тим самим не тільки прилучити глядача до цього явища, а через сценічну метафору поговорити з ним про те, що відбувається з усіма нами.

Взагалі, маємо намір продовжити роботу з іншою п'єсою цього автора. Зараз триває велика підготовча робота над його «Голомозою співачкою». Разом з нашим постійним композитором Юрієм Шевченком ми задумали її у зовсім незвичному жанрі — «опера для драматичного театру».

А поки що запрошуємо всіх на прем'єру «Маячня удвох», що відбудеться 16 жовтня. Гадаємо, ця вистава не залишить вас байдужими, адже на ній ви зустрінетеся із провідними акторами Богданом Ступкою, Наталею Лотоцькою, які виконують головні ролі. Постановку п'єси здійснив наш друг, режисер з Мюнхена, знаний по постановці «Записки божевільного» за М.Гоголем Василь Сєчин.

У жовтні мають розпочатися репетиції вистави «Кобзар» за Т.Г.Шевченком. Над її втіленням працюватиме режисер В.Козьменко-Делінде. Він, як завжди, виступить і як автор сценарію, і як сценограф, і як режисер-постановник. Гадаю, що шанувальникам театру це ім'я знайоме. Зараз він працює у Пряшеві (Словаччина) в українському театрі, з яким наш колектив підтримує плідні творчі контакти.

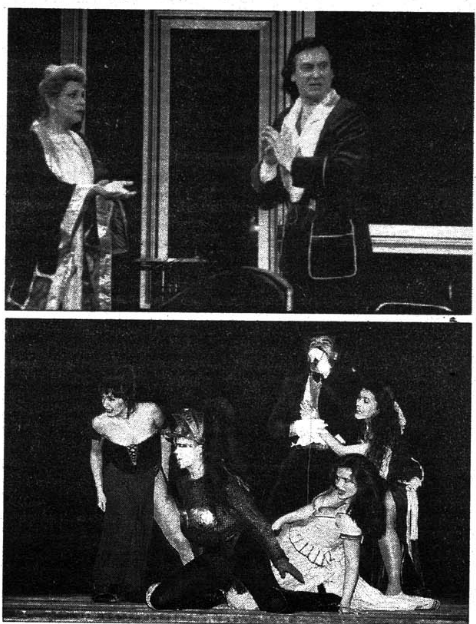
— Над чим ви особисто працюватимете у нинішньому сезоні?

— Практично робота вже розпочалася. Це теж один з маловідомих нашому колу письменників — німецький романтик XVIII століття Ернест Теодор Амадей Гофман з його філософською казкою «Крихітка Цахес». П'єсу за мотивами створив відомий український драматург Ярослав Стельмах. Робота складна. Не тільки тому, що задумана в жанрі музичної вистави — музику написав Сергій Бідусенко, над пластикою працює один з найпопулярніших на сьогоднішній день балетмейстерів Григорій Ковтун. Складна тому, що хотілося б уникнути відвертої казковості, котра закладена в сюжеті і в той же час не втратити тієї поезії, містичного начала, якими пройнятий твір. Його головний конфлікт — це співвідношення мистецтва і життя, поезії та реальності. У майбутній виставі зайняті наші популярні актори Богдан Бенюк, Наталя Сумська, Анатолій Хостікоєв, Арсен Тимошенко, Михайло Крамар, Лариса Кадирова.

Ясна річ, що не тільки прем'єрні вистави складуть афішу театру протягом ювілейного сезону, але й ті, що були створені раніше: і драма маловідомої авторки початку століття Л.Яновської «Огнений змій», «Талан» М.Старицького, «Росмерсгольм» Г.Ібсена, одна з останніх наших прем'єр комедія іспанського драматурга П.Кальдерона «З коханням не жартують», «Лісова пісня» Л.Українки, і ті вистави, що мають незмінний успіх у глядача.

У нас йде також підготовка до ряду творчих вечорів артистів театру на сцені «Українського дому». У листопаді—грудні, окрім вечорів, там відбудуться вистави творів сценографів театру: Данила Лідера, Андрія Александровича, Наталі Рудюк, Ніни Лапчик.

Розмову вела Наталя ПОНОМАРЕНКО.

На знімках: сцени з вистав «Біла ворона» Ю. Рибчинського і Г. Татарченка та «Росмерсгольм» Г. Ібсена.

Право

Парад пріоритетів: який наступний?

Нагадаю загальновідоме: розвинена й багата держава відрізняється від слаборозвиненої і бідної не лише кількістю літаків, автомобілів чи телевізорів, а передусім сильною соціальною політикою, добрим станом здоров'я своїх громадян.

За умов кризи охопити геть усе державною опікою і підтримкою неможливо, а тому держава зобов'язана визначити пріоритети суспільного розвитку, над якими вдень і вночі має працювати уряд. Основи законодавства України про охорону здоров'я визначили, що «державні, громадські або інші органи, підприємства, установи, організації, посадові особи та громадяни зобов'язані забезпечити пріоритетність охорони здоров'я у власній діяльності, не завдавати шкоди здоров'ю населення і окремих осіб...». Це означає, що в Українській державі охорона здоров'я громадян є важливішою за виробництво, торгівлю, транспорт і таке інше (бо ж ради чого вони?).

Сьогодні у нас є відповідні законодавчі акти, які встановлюють пріоритетний розвиток села і освіти. Кажуть ще, що пріоритетами мають бути виробництво і підприємництво. То скільки разом має бути пріоритетів на одну державу? Хіба пріоритет не для того і є пріоритетом, щоб бути обраною, найважливішою лінією поведінки серед інших? Гадаю, що в час, коли катастрофічно гіршає здоров'я населення, зменшується народжуваність, зростає смертність і на порядок денний з усією гостротою постає питання про саме існування українського народу, — єдиним справжнім пріоритетом Української держави має бути охорона здоров'я громадян. Тому дуже хочеться, щоб серед всіх великих проблем державотворення депутати Верховної Ради не забули: усі ми — смертні.

У спадок від минулого Україні залишилася державна система охорони здоров'я, яка хоч і була орієнтована на злощасний «вал» і кількісні показники, за якими часто не було видно інтересів конкретної людини, проте в цілому непогано виконувала завдання з медико-санітарного обслуговування населення. Бо передові країни світу лише тепер приходять до розуміння необхідності диспансерного нагляду, до організації медичної допомоги за територіальним принципом, до планування і здійснення державної політики в галузі охорони здоров'я, що десятки років в нас вже було. Якби ж до всього цього, до високого професіоналізму наших лікарів додати відповідну базу, то їздили б до нас з усього світу вчитись.

Верховна Рада минулого скликання за час своїх повноважень прийняла три нові закони в галузі охорони здоров'я, яких раніше в Україні не було.

Одне із завдань, яке ставили перед собою автори цих законопроектів, полягало в тому, щоб зробити їх не гіршими, ніж закони про охорону здоров'я інших цивілізованих країн, щоб українські закони, з одного боку, відповідали б вимогам норм міжнародного права, а з іншого — враховували б нашу, нехай поки що безрадісну, реальність. Готуючи тексти законопроектів, їх автори і народні депутати постійно були змушені пам'ятати про ці дві вимоги і з кожного положення щоразу відшукувати їх точний баланс, пам'ятаючи, що його порушення в той чи той бік спричинить появу на світ Божий мертвонародженого закону, який не діятиме!

Ухваливши ці закони, Україна заявила про себе як держава, яка прилучається до цивілізованого світу. Але це лише перший крок. Які ж мають бути наступні?

Однією з найважливіших нерозв'язаних сьогодні проблем у галузі охорони здоров'я є його фінансування. Коштів бракує всім, всі вимагають від держави — «Дай!» Прикро, що досі коштів просять підприємства, які, як на здоровий глузд, мають самі заробляти на життя та ще й сплачувати до державного бюджету податки. До таких підприємців прирівняли й охорону здоров'я, яка не може і не повинна заробляти на себе. Кабінет міністрів України має визначити гарантований рівень медико-санітарної допомоги, яка безкоштовно надається кожному громадянину і фінансується з державного бюджету. Але, на жаль, це доручення Верховної Ради досі не виконано.

За єдиної державної форми власності фінансування закладів охорони здоров'я відбувалося централізовано. Однак нові умови життя вимагають нових підходів до фінансування охорони здоров'я, зокрема до пошуків позабюджетних коштів, до впровадження платних послуг пацієнтам, що успішно вже робиться в багатьох регіонах України, зокрема в Дніпропетровській, Донецькій, Луганській та ряді інших областей. Але є й інший досвід, зокрема у Львові, коли, посилаючись на негативний подекуди досвід роботи перших медичних кооперативів і запобігаючи можливим зловживанням, керівники органів охорони здоров'я не сприяють реальній самостійності медичних закладів, пошукові позабюджетних коштів, впровадженню медичних платних послуг населенню.

Найефективнішим способом розв'язання цієї проблеми є створення системи медичного страхування населення. Закон передбачає, що «страхування громадян здійснюється за рахунок державного бюджету України, коштів підприємств, установ і організацій та власних внесків громадян».

Якщо ж до цього додати ще й закони, які заплановано розробити й прийняти в майбутньому, як-от: "Про медико-санітарну допомогу", "Про охорону материнства і дитинства", "Про психіатричну допомогу", "Про наркологічну допомогу", "Про заклад охорони здоров'я" та інші, то всі вони в сукупності забезпечать міцну основу для формування цивілізованої української правової медицини, фармації і охорони здоров'я.

Зиновій ГЛАДУН,
заслужений юрист України, президент Львівського центру прав людини.

Садівництво, як трудомістка галузь, занепадає. Якщо вчасно не зарадити цій справі, то згодом залишимось без груш, вишень, горіхів, яблук, черешень. Отже, про нинішню ситуацію в республіці із садівництвом, новими сортами, життям-буттям садівників, здобутками і втратами дізнаємося з розповідей генерального директора госпоподарства «Сад-еліта», директора Українського інституту садівництва УААН Михайла Андрієнка, його заступника з наукової роботи Петра Кондратенка і завідувача відділом економіки та організації цього ж інституту Олександра Шестопаля.

САДИ ЦВІТУТЬ, САДИ ЦВІСТИМУТЬ!

М. Андрієнко: Сьогодні, мабуть, слід ставити питання не про груші, яблука та вишні, а про те, як зберегти ті сади, що залишилися, примножити їх і привернути увагу до галузі. Справді, садівництво вельми трудомістке, адже сад за рік не виростиш. Зараз, коли хто займається приватизацією, хто прихватизацією, хто взагалі бог зна чим і коли кожен щохвилини бажає отримати віддачу, а то й ладен щось увірвати, державі необхідно регулювати виробничі процеси і спрямовувати людську діяльність у певне русло. Не може людина вдовольнитися лише хлібом, м'ясом і молоком: без фруктів і ягід харчування неповноцінне. Тож не поділяймо культури на першо- й третьосортні. І те, що плодово-ягідними культурами населення забезпечується лише на 30 відсотків, особливо на Київщині, явище неприпустиме.

Або ж візьмімо фермерство. Фермерів-садівників стримує те, що вони поставлені в економічну залежність. Вони мусять отримувати пільгові кредити, бо ж не порівняєш їх із фермерами, котрі вирощують цукрові буряки, пшеницю, гречку... Мабуть, тому лише біля десяти відсотків загалу фермерів займається садівництвом. А держава не поспішає допомагати і сприяти.

Нікого не хвилює, що садівництво сьогодні занепадає. Причин кілька. Згадаймо горезвісний сталінський податок на кожне дерево. Через нього було знищено сотні гектарів садів. Потім горбачовський антиалкогольний закон, внаслідок якого загублено 280 тисяч гектарів найкращих садів. Далі — ціни, які на все договірні, а на плодоягідні культури — фіксовані. Та й вивозити дари природи за кордон не дозволено. Часом місцеві керівники забороняють реалізацію навіть за межами області. Тому 40 відсотків вирощеного лягає в землю.

Кор.: Для зберігання плодів у містах будувалися величезні холодильники. Щоправда, заповнювалися вони продукцією лише наполовину, і власне, нікого це не цікавило. Адже кілька років тому в могутньому Союзі номенклатурі будь-якої пори року постачали свіжі ягоди та фрукти. Чому ж сьогодні ці холодильники не працюють на повну потужність? Ви не замислювалися над цією проблемою?

П. Кондратенко: Ми замислювалися над тим, чому холодильники не будувалися в господарствах — саме там вони можуть і повинні використовуватися на повну потужність. Колгоспники мусили завозити свою продукцію у великі міста, де за збереження в холодильнику брали таку ціну, що й від власного відмовитися ладен. Весною відсотків 40 списували, і торгівля правила свій бал. Селянин залишався ні з чим.

Звісно, зберігання овочевих культур має свої особливості. Плодово-ягідні дари делікатніші й ніжніші. Для них навіть транспортування не бажано.

Різко знизилась купівельна спроможність людей на ці продукти. Окремі ж господарі працюють по лінії найменшого опору. Та й вважають, що краще позбавитися садів, аби не переобтяжувати себе зайвими клопотами. Отож і починають, як, скажімо, в радгоспі «Україна» на Донеччині та інших господарствах республіки, викорчовувати плодородні сади. Хіба ж може справжній господар на 80-гектарній площі, як у згаданій «Україні», взагалі не зібрати вишні, а в Мелітополі торік дати пропасти п'ятистам тоннам черешні.

Кор.: І все ж дари природи повинні потрапляти на стіл людей. Однак ціни такі кусючі, що не кожен дозволить собі куштувати ці вельми поживні плоди. Торгівля і переробні підприємства змушують виробника віддавати врожай за цінами, не вигідними селянину. Де ж вихід із цього становища?

О. Шестопаль: Наближаючись до ринку, виробник потрапляє в такі «ножиці», що аж голова обертом йде. Якщо, скажімо, раніше кияни могли за доступними цінами купувати мелітопольську черешню, кримські персики, груші чи яблука, то з подорожчанням паливно-мастильних матеріалів дари півдня стають золотими. Отож і виходить, що навіть у такому прибутковому Мелітопольському дослідному господарстві, очолюваному Іваном Мамаєвим, невигідно реалізовувати черешню столичному покупцеві чи будь-якому іншому віддаленому регіону, а для місцевого споживання її забагато. Не менш важлива й та обставина, що торговельні організації й переробні підприємства приймають продукцію за непомірно дешевими для виробника цінами.

Кор.: За таких підходів до галузі через десять літ ми можемо втратити все. І нас проклянуть нащадки. Переконувати в доцільності для Української держави високорозвиненої садівничої галузі треба, адже на початку нинішнього століття наші пращури уможливили вихід на європейський ринок. Уже у 1913 році з Мізяківських хуторів та Луки-Мелешківської, що на Вінниччині, волами возили до Парижа сушені груші й чорнослив. Якщо ж господарюватимемо так, як тепер, й нехтуватимемо науковий і кадровий потенціал садівників, втратимо те, що маємо, і тоді не вивозитимемо ці щедрі дари з України, а будемо шукати їх у заморських державах. А чи знайдемо?

М. Андрієнко: Якщо працівники «четвертої влади» розуміють, що плекати сад доводиться роками, то державні мужі повинні дослухатися до фахівців і враховувати потреби садівників і садознавців. Міркуйте самі: для того, щоб плодоносила яблуня, потрібно 6—8 років, а щоб виростити саджанець для цієї яблуні, мусимо чекати ще 3—4 роки. Маючи кращі біокліматичні умови для галузі, ми чомусь не займаємось товарно-експортним виробництвом, як це, скажімо, робить Польща, котра часом продає яблук більше, ніж Болгарія.

Картина в українських садівників справді катастрофічна. За останні 10 років у республіці на один гектар висадженого саду використовуємо по 2,5 гектара. За десять років знищено 230 тисяч гектарів садів. Для їх відтворення потрібно щонайменше 20 літ.

Під час приватизації необхідно на державному рівні розв'язувати і садівничі проблеми. Звісно, що з'являться кооперативи, корпорації чи акціонерні товариства садівників, але залишається і наукове садівництво. Прикро констатувати, що за нинішніх цін не маємо збуту вирощених саджанців. Адже за наявних майже двадцяти тисячах, які необхідні для планового перезакладання садів, щорічно використовуємо лише 12 тисяч. Тому держава повинна асигнувати елітні розсадницькі господарства, які мають діяти при наукових інститутських лабораторіях. Ми не можемо втратити цінних колекцій. Словом, необхідно зробити все, аби зберегти посадковий матеріал.

Мені довелося спостерігати за італійськими фермерами. І таке враження, що якоюсь умілою рукою поділені цілі масиви: грушеві, вишневі, яблуневі, горіхові, соєві, пшеничні. Хто ж примусив італійського фермера займатись вирощуванням тієї чи іншої культури, тобто спеціалізуватись в окремій галузі? Життя. Гадаю, що в майбутньому й ми будемо змушені прийти до чітко розгалуженої спеціалізації. І мелітопольську черешню не будемо вирощувати в Житомирській області, а буковинський горіх — на Чернігівщині. Все це буде і в нас. І приватизація, і спеціалізація. Але народжуватимуться вони у великих муках. Мине ще 15—20 років. Але садівничу галузь треба рятувати сьогодні, аби потім не купувати не завжди пристосовані до наших кліматичних умов чужі саджанці. Слід подбати і про садівничі механізми, яких замість 86 випускають 7—8. Прикро й те, що роками припадають пилом 12 нових розробок наших учених. І якщо держава не допоможе в спорудженні експериментального заводу, то справа із садівничими механізмами далеко не піде.

В Україні, яка має 30 відсотків площі насаджень колишнього Союзу, давно слід створити Інститут садових механізмів і машин.

Зауважу, що займаючись приватизацією, нам вкрай потрібно зберегти наявних майже 300 спеціалізованих садівничих, розсадницьких і виноградарських господарств.

Коли в 1930 році в Києві створили Інститут садівництва, то в його складі було 27 опорних пунктів по всьому СРСР, з яких вийшли Мічурінський, Воронезький, Сибірський, Краснодарський та багато інших інститутів садівництва. Садівництво пішло з України.

Кор.: Людей сьогодні особливо хвилюють сади на забруднених територіях. Яке ставлення садознавців до цих фруктових оазисів і що їх чекає? Що з ними і скільки їх?

П. Кондратенко: В основному це — Житомирська, північ Київської та західна частина Чернігівської областей. Проте, садів там було дуже мало. І якщо й залишилися невеликі насадження, то нині відбулося перепрофілювання. На цих площах вирощується суниця. В цілому ж у цих регіонах сади ліквідовані. Можливо, і передчасно. Адже на восьмилітній деревині, яка наросла після катастрофи, яблука вже нормальні. Бо радіонукліди містяться переважно в клітковині. А використаний сік залишається чистим.

Відомо, що в окремих місцях Вінниччини, а це Гайсинський, Тульчинський, Немирівський, Шаргородський, Жмеринський і найзабрудненіший Барський райони, плоди використовуються в переробленому вигляді. Бо навіть в окремих частинах нашого дослідницького господарства, де після дезактивації і дотримання технологічних норм також встановлена четверта зона, плоди споживаємо навіть свіжі. Але, щоб бути спокійнішими, плоди в таких зонах слід переробляти на сік.

Кор.: Не все сьогодні гаразд і з технологічними процесами в садівництві й особливо з відтворенням та омолодженням садів. Не завжди урожай потрапляє до комори, а в окремих господарів шумлять листом такі сади, в яких з одного гектара збирають пуд яблук.

О. Шестопаль: Вже настав час замислитись над тим, аби господарства, чи то на Черкащині, чи то на Київщині, де збирають по 30—35 центнерів з одного гектара яблук, були приречені. Середня врожайність мусить сягати 150 центнерів. Отож потрібно провадити не екстенсивну, а інтенсивну технологію, закладати сади з високопродуктивних наявних в інституті кращих сортів: Ліберті, Зоря Поділля, Хлоріна, Зимове Плисецького, Теренок, Пріам. Ці сорти стійкіші до хвороб і плодоносять на 3—4-й рік.

Сади мусять бути рентабельними. Справа не лише у величезних площах, а, як на мене, у технологічній дисципліні, високоякісних сортах. Чомусь югославський фермер з саду 7,5 гектара може збирати по 60—75 тонн плодів. Наші ж керівники дожились до того, що збирають по 5 центнерів, а то, як ви слушно зауважили, й по пуду з гектара. На превеликий жаль, збереглися і такі керівники: їде весною і дивується — цвіте! Перед жнивами проїжджає — все в бур'янах. Восени проїжджає третій раз і дивується — ще щось і вродило. Нашій безгосподарності немає меж. Маючи багатющі світові колекції продуктивних сортів (самої яблуні 1200 найменувань), які з великим бажанням у нас хочуть купити інші країни, самі утримуємо нерентабельні сади.

Кор.: На завершення нашої бесіди хотілося б почути про перспективу українського садознавства. Якими ви бачите майбутні господарства?

М. Андрієнко: В Україні величезний біокліматичний потенціал для розвитку експортного садівництва. Слід пам'ятати, що в експортному відношенні продукція садівництва повинна бути на третьому місці після цукрових буряків і соняшника. Нікому на думку не спало, скільки валютних надходжень мала б наша держава від садівництва. Адже ринок садівничої продукції не обмежений.

Майбутнє садівництво України — у великих кооперативних чи асоціативних об'єднаннях. Поруч із такими садами функціонують невеликі наукові сади, а решта — приватні. Вірю, що українських садівничих цінуватимуть в усьому світі.

Розмову вів Олександр СУГАК.

І заспівав Предтеча над Червоним морем

Історія відомої пісні «Раскинулось море широко»

На фотознімку, де зображено бравого моряка — у тільняшці, з молодецьки збитою назад безкозиркою, виразними вусами — пожовклий напис: «Херсонському заводу імені Петровського (колишнього капіталіста Гуревича) від автора пісні «Раскинулось море широко...»

Цей автограф належить людині незвичайної долі — Федорові Предтечі. Він подарував своє фото комбайнобудівникам уже, певно, будучи в літах. А вперше ступив Предтеча на територію заводу (тоді — чавуноливарної майстерні) 1907 року.

Судячи з небагатьох архівних матеріалів, відшуканих у Херсоні, і не тільки в ньому, Федір Сидорович Предтеча народився у Чигирині і був козацької вдачі: не терпів фальші, власну гідність захищав будь-що і, ясна річ, зазнав чимало поневірянь.

Хлопець мріяв про море, йому вдалося найнятися моряком на вітрильну шхуну. Згодом став механіком на флоті, плавав на пароплаві, що робив рейси із зерном з Херсона до єгипетської Александрії.

Поштовхом до написання пісні, як пізніше повідав сам автор, була пригода у Червоному морі. Передаю розповідь так, як її виклав сам Предтеча (з деякими стилістичними правками).

Пароплав «Одеса» був у Червоному морі, коли в машинному відділенні від утоми й задухи загинув кочегар Василь Гончаренко, найкращий друг. «Упав, серце більше не билось», — майже рядками з майбутньої пісні повідомив сумну новину Предтеча, піднявшись на палубу з черева машини. Після похорону (згадайте: «До ніг прив'язали йому колосник і койкою труп обгорнули...») Федір закрився в кубрику і на обкладинці з вахтового журналу спробував передати свій біль за загиблим кочегаром, який був його земляком — з Черкащини. Слова лягали на папір швидко. Федір добре грав на гармошці й любив співати, отож разом із машинною командою став першим виконавцем пісні. Вже того вечора вона гучно полетіла над хвилями чужого моря. А невдовзі її співали на всьому імператорському флоті — від Балтики до Тихого океану.

Непокірний характер, загострене відчуття справедливості завдали йому чимало прикростей. Через якийсь конфлікт з командиром судна Предтечу списали на берег. Федір намагався влаштуватися в Херсоні, щоб трохи заробити грошей і дістатися додому. Можна уявити собі неголеного, у брудній тільняшці матроса, який спить на вокзалі, ледь переставляє ноги від голоду. Але ні в кого нічого не просить. У цей час і зустрівся на його шляху Гуревич — власник підприємства, що пізніше стало комбайновим заводом. Гуревич, заможний єврей, розпочав будівництво першої електростанції в Херсоні, і, безсумнівно, хотів приголомшити місцевого губернатора (про це є архівні дані) технічною новинкою. На залізничному вокзалі пихатий хазяїн побачив виснаженого матроса, котрий, як повідомили йому, був механіком на флоті і взагалі — «світла голова». Підприємець запрошує його відремонтувати електродвигун. Федір без особливого напруження з цією роботою справився, чим здобув симпатії хазяїна. Але через місяць-два, спостерігаючи над тим як Гуревич витискує соки з робітників, Федір стає учасником робітничого бунту на підприємстві.

У Центральному архіві Військово-Морського Флоту колишнього СРСР є документ про страйк херсонських робітників у січні 1908 року. У повідомленнях жандармів згадано матроса з козацькими вусами, який попереду колони демонстрантів заспівав пісню «Раскинулось море широко». Це, без сумніву, був моряк Федір Предтеча. З того часу про нього багато років нічого не чули.

Його фотознімок, як уже було сказано, зберігається у заводському музеї. Ця постать не вписується в сталі рамки. Ризиковано записувати його до революціонерів чи ще до когось. Людина незалежна, він ніколи не кривив душею і не думав про кар'єру. Подальші дослідження показали, що до Херсона Предтеча більше ніколи не повертався. Брав участь у першій та другій світових війнах, мав нагороди за хоробрість. А до цього довелося колишньому морякові кочувати по Російській імперії, уникаючи переслідувань жандармів.

Як повідомили черкаські колеги, помер Федір Сидорович у рідному Чигирині в 1975 році. Було йому понад 90 років. Похований на місцевому кладовищі.

Нехай буде тобі пухкою земля, козаче. У південному краю зберігають про тебе вдячну пам'ять.

Іван КАЛИНИЧЕНКО.
Херсон.

У СЛАВУТИЧІ — ФЕСТИВАЛЬ

У Славутичі проходить міжнародний фестиваль дитячої творчості «Золота осінь Славутича». Ініціатором його проведення виступила дирекція ВО «Чорнобильська АЕС». На фестиваль з'їхалися дитячі колективи з Грузії, Росії, Естонії. Україну представляє хор хлопчиків капели імені Ревуцького.

Резонанс

ДІМ НА ПІСКУ

Я не волинянин за походженням, але люблю Волинь, як свою рідну землю. У 1951–1955 роках навчався в середній школі міста Каменя-Каширського на Волинському Поліссі, закінчив її і звідти пішов, як-то кажуть, у світ широкий, став студентом Київського університету імені Тараса Шевченка. Волинь мені дорога. І тому я прикро вражений тим, що влада обласного центру — міста Луцька — вибрала проект пам'ятника Шевченкові, який, може, найгірший з усіх відомих, і (правдоподібно!) жахливе місце для його встановлення: парк над колишнім цвинтарем, по-блюзнірськи зруйнований більшовиками.

Як можна зробити висновок з опублікованих фотографій запланованого пам'ятника (в незалежній громадсько- політичній газеті «Волинь») і його побіжного опису в статті Богдана Берекети «Чи буде у Луцьку пам'ятник Шевченкові?» («Голос України» за 13 серпня 1994 року), — цей пам'ятник (скульптор Є.Кунцевич і архітектор М.Стукалов) цілковито не підходить до архітектури Луцька. Він виконаний у стилі псевдо-бароко, нехарактерному для цього міста. Постать трактована з надмірною експресією, обвішана якимось лахміттям, яке нелогічно оповиває постать, береться «торбами». Скульптурна зовнішність Т.Шевченка — це зовнішність діда у дивній неприродній позі і з таким жестом, що рука закриває уста. А Шевченко, як ми знаємо, відвідав Волинь гарним молодим, ледь за 30 літ чоловіком.

Можна ще багато сказати про цей прикрий, невідповідний до особи Шевченка пам'ятник, про його низьку мистецьку вартість і невдале архітектурне вирішення. І буде дуже шкода, якщо такий слабкий монументальний твір постане в Луцьку!

Занепад української скульптури, зумовлений впливом сумно відомого «ленінського плану монументальної пропаганди», мов у краплині води віддзеркалений у проекті пам'ятника, що його «підсунули» Луцькій міській адміністрації. Можна лише дивуватися естетичній нерозбірливості (м'яко кажучи) цієї адміністрації, та й, очевидно, громадськості й особливо інтелігенції міста. Тим більше, що Луцьк — це вже університетське місто. Навіть у нецивілізованих країнах не зважилися б запропонувати місце для пам'ятника національному генієві на місці сплюндрованого цвинтаря. А ми ж — нація з тисячолітньою християнською традицією! Які катастрофічне падіння моралі й духовності...

Ви, волиняни, обрали чи не найгірше: розтринькуєте сотні мільйонів карбованців хтозна на що. Чи не нагадує вам ваша поведінка поведінку отого «господаря» з біблійної притчі, який будував свій дім на піску?

Дмитро СТЕПОВИК,
доктор мистецтвознавства, професор.

Репліка

Міняйли захопили храм?

До корпункту «ГУ» у Рівному серед інших надійшов і такий лист. «Ми своїми підписами, — заявляє група парафіян, — підтверджуємо ті незаконні справи, які діються у Свято-Воскресенському соборі м.Рівного. Божий храм для наших старостів став пивним баром, де після Богослужіння накривається стіл і починається пиятика за пожертвувані гроші... Свічки продають за завищеними цінами, причому одні й ті ж по кілька разів. Грошові й речові пожертви пропадають... Гуманітарна допомога розграбована... Немалі прибутки має церква, але гроші йдуть до кишень шахраїв... Кожний день новий касир... Староста Григорій Ковальов, а з ним і Василь Климчук та Іван Кацепук організували церковну рекетирну мафію... Просимо навести порядок у нашому храмі (нижній поверх) і поставити чесних людей до каси...»

...Недавно ваш кореспондент побував на прийомі, який веде голова обласної Ради Роман Василишин. Вразило, що значна частина скаржників і прохачів порушувала саме релігійні проблеми: то церкву не можуть поділити між прихильниками Київського і Московського патріархатів, то з черговістю відправ не доберуть ладу, то ще якісь негаразди. Чубляться, як і в світському, особливо політичному, житті. Ні, щоб зупинитися, відкинути непотрібні емоції і темні пристрасті й подумати: Бог — один, єдиний.

Тож робімо і живімо по-Божому. А то — ходять «по начальству», пишуть.

Сергій МЕЛЬНИЧУК.
Рівненська область.

Фотофакт

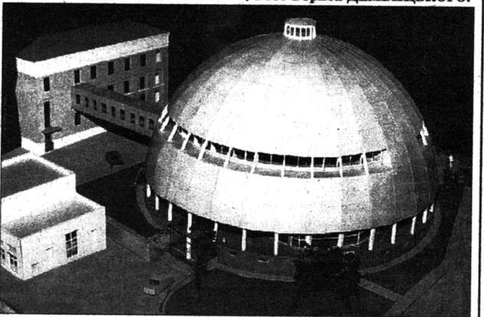

Місцем проведення семінару-наради головних архітекторів міст України Маріуполь було обрано не випадково: адже морські ворота Донбасу, найбільший промисловий центр Півдня, місто-курорт являє нині сумний приклад бездумного містобудування епохи соціалізму. Сорок відсотків міської території займає тут промислова зона, вдвічі менші за санітарні норми площі зелених насаджень, а гранично допустимі концентрації шкідливих викидів у атмосферу перевищено у 12–15 разів.

Питання про майбутнє Маріуполя було одним із пунктів порядку денного наради-семінару, який створив робочу групу з питань розробки тенденцій сучасного містобудування в Україні.

На знімках: учасники семінару знайомляться з архітектурною забудовою Маріуполя; макет спорткомплексу палацу культури заводу «Маркохім» у Маріуполі, будівництво якого вже почалося.

Фото Бориса **ДЕМБИЦЬКОГО.**

КЛУБОК РОЗКРУЧУЄТЬСЯ...

Як повідомив прес-центр СБУ, від початку року підрозділи СБУ у боротьбі з корупцією та організованою злочинною діяльністю у взаємодії з іншими правоохоронними органами вилучили злочинно нажиті кошти та матеріальні цінності на суму понад 8 мільярдів карбованців, майже 750 тисяч доларів США. Серед вилученого — 275 одиниць вогнепальної зброї та 315 кілограмів наркотиків.

Про деякі з останніх операцій спецслужби проти злочинних груп розповідає співробітник Управління «К» СБУ полковник Костянтин ВІКТОРОВ:

— У Києві наші співробітники затримали громадянина Грузії, президента торговельно-промислової компанії «Ачі», котрий переховувався від правоохоронних органів Республіки Грузія.

Зловмисник викрав із активів рідної компанії цінності на декілька мільйонів доларів і втік в Україну. Під час обшуку в нього вилучено значну суму валюти, понад 70 ювелірних виробів, цінні монети. Втікача буде передано представникам грузинської Феміди.

У Черкасах порушено кримінальну справу за фактом контрабандного вивезення за межі України 36 автомобілів «КрАЗ». В ході обшуку на квартирі директора золотоніської фірми «Джентрі», котрий має відношення до цього злочину, знайдено і вилучено ще й значну кількість боєприпасів.

На Вадул-Серетській митниці затримано громадянина Туреччини, який намагався вивезти за кордон 24 тисячі доларів США.

Днями Харківський обласний суд до різних строків ув'язнення засудив 8 злочинців, які займалися контрабандою легковими автомобілями іноземного виробництва.

Спільно зі співробітниками МВС у Чернівцях на гарячому затримані місцеві мешканці, котрі систематично займалися грабунками. У них вилучено велику суму валюти, а також наркотики — марихуану та опій.

За матеріалами СБУ, тільки цього тижня податкові органи виявили і нарахували несплачених податків та інших платежів на суму понад 130 мільйонів карбованців, з яких повернуто до бюджету держави 100 мільйонів.

Робота триває.

ЗА ТЕЧІЄЮ ЧАСУ

Клуб книголюбів

Сьогодні поведемо мову про книжки одного видавництва, назва якого «Либідь». Здається, ще не так давно це було мало кому знане видавництво Київського університету, в якому виходили всілякі наукові записки, реферати, дисертації. Та з деякого часу, коли одержало назву «Либідь», видавництво стало досить помітним у книжковому морі.

Коли розвалилася система державного книгодрукування, «Либідь» завдяки енергії й цілеспрямованості вчасно знайшла свою нішу в національному книговиданні, започаткувавши ще 1989 року серію «Пам'ятки історичної думки України». В ній уже видано «Исторические произведения» М. Костомарова, «Историю украинского народа» О. Єфіменка, вибране «Мій задум зложити очерк історії цивілізації на Україні» М. Драгоманова, курс лекцій Д. Антоновича «Українська культура», «Українські приказки, прислів'я і таке інше» М. Номиса, збірник «Українці: народні вірування, повір'я, демонологія». Як бачимо, що не видання, то, без сумніву, подія в українській культурі.

Не цураючись підручників для вищої школи, «Либідь» взялася за розробку кількох стратегічних напрямків.

Один з них — посібники для вивчення державної мови. Нещодавно тут вийшов **самовчитель української мови «Изучаем украинский язык». Автори — І. Вихованець, Є. Карпиловська та Н. Клименко** уклали навчальний посібник для тих, хто самостійно береться за вивчення української мови. Зверну увагу читача й на **довідник Л. Шевченко, В. Різної, Ю. Лисенка «Сучасна українська мова»**. Для тих, хто поглиблює свої знання, можу рекомендувати **«Граматику української мови»**. Перший том — **«Морфологія» О. Безпалко, К. Городенської та В. Русанівського і другий том — «Синтаксис» І. Вихованця**. До цих двох книжок логічно прилягає й **«Стилістика сучасної української мови» О. Пономаріва.**

Другий стратегічний напрям — історія та народознавство. Першими в Україні тут оприлюднили капітальну працю **Ореста Субтельного «Україна: історія» (1991)**. З того часу книжка О. Субтельного витримала три видання, стала підручною для учнів старших класів та студентів. Нещодавно «Либідь» випустила цю працю в перекладі російською мовою. Яскраве образне відтворення української історії в перекладі, вважаю, — явище неординарне. Адже всі ті, а їх мільйони, хто не володіє українською мовою, але вважають себе дітьми України, мають глибше пізнати багатовікову історію землі, на якій живуть, перейнятися почуттям української самосвідомості.

Під час ознайомлення з книгою напрошується думка: а чи не варто найважливіші історичні, політичні, народознавчі праці про Україну видавати й російською мовою? Адже той, хто погано або й зовсім не володіє українською мовою (в тому ж Криму, на Донбасі, в Одесі), не візьме до рук українське видання, та й до вивчення мови часто не має спонуки. Треба подбати про наповнення бібліотечок російськомовних читачів України. Дати б їм у перекладі «Історію русів», «Літопис Малоросії» Ж.-Б. Шерера, «Історію війни козаків проти Польщі» П. Шевальє, вибрані твори Д. Яворницького, «Гетьманів України» О. Апанович, «Україна і Росія у світлі культурних взаємин» П. Голубенка, зібрання найвизначніших історичних українських романів та повістей. Хай читають люди, хай усвідомлюють, де, на якій землі, серед якого народу вони нині живуть, хай проймаються гордістю за свій край. Після проходження такої «підготовчої групи» легше буде перейти і в мовний клас. Одне слово, нам потрібні на сході й півдні України своєрідні читальні «Просвіти», укомплектовані російськомовними виданнями з української тематики. Те, що «Либідь» насмілилася зробити перший внесок до них — книгу О. Субтельного «Украина: история», робить честь видавництву й заслуговує на пошану.

У «Либеді» вийшла і двотомна **«Історія України» Наталі Полонської-Василенко.** Ім'я авторки мало або зовсім нічого не говорить сучасному читачеві в Україні. Ще б пак: вона була дружиною засудженого більшовиками академіка Миколи Василенка, тож і історія її побачила світ у Мюнхені в 1972—1976 рр. А тепер і в Києві завдяки сприянню Асоціації українознавців та пані Ярослави Стецько. У планах — й інші цікаві видання, недаремно ж у його структурі створено головну редакцію літератури з духовного відродження та історико-філософських наук. Але про це поговоримо по їх виході.

І, нарешті, ще про кілька видань, які заслуговують бути представлені в нашому «Клубі». Це, перш за все, двотомник **Івана Біласа «Репресивно-каральна система в Україні 1917—1953»**. У першій книзі автор дає суспільно-політичний та історико-правовий аналіз репресивно-каральної системи в Україні як головного знаряддя більшовицького режиму, а в другій, на додаток і підтвердження до першої, — документи та матеріали про знищення більшовиками національно-визвольного руху.

Моторошно стає, коли, скажімо, натрапляєш у книзі на «Инструкцию о порядке ссылки членов семей оуновцев и активных повстанцев...», «Справку о количестве выселенного контингента с территории Украины...» або на такий факт з «совершенно секретной записки» про «факты нарушения революционной законности»:

«31 октября 1944 года бывший зав. райконторой «Заготскот» Залещицкого района (Тернопільська обл. — Л. К.) Ивашков возвращался из с. Синьбок, вместе с работниками райотдела НКВД Ерофеевым и Конобеевым. Будучи в нетрезвом состоянии, они задержали 3-х женщин из села Котельники, которые работали в поле, и расстреляли их. У одной из убитых муж находится в Красной Армии».

А фактів таких — тьма-тьмуща. І знати їх треба нам усім, щоб не кидати сперечатися на будь-кого, хто лише до тебе українською озветься, — «бандеровец».

Серед таких фактів — і перший повний український переклад відомого на Заході дослідження **Роберта Конквеста «Жнива скорботи. Радянська колективізація і голодомор»**. Спираючись на документальні джерела, автор розкриває жахливі картини голодомору 1928—1933 рр. Це був апогей «революції згори», — так Сталін називав ці події, під час яких він разом із своїми поплічниками придушував два елементи, що вважалися запеклими ворогами тодішнього режиму, — радянське селянство в цілому та український народ.

Добре прислужаться читачеві й нариси політичної історії **«Україна: перша половина XX століття» Тараса Гунчака**, відомого американського історика, як і книга **Юлії Войчишин «Ярий крик і біль тужавий»** — про поетичну особистість Євгена Маланюка. Цей літературний портрет одного з найбільших поетів «празької школи» є першою спробою аналізу життя, поглядів і творчості одного з найвидатніших представників української літератури.

То лише кілька книжок із стосу тих новинок, що їх подала «Либідь» на розгляд у нашому клубі. Всіх за одне засідання не охопиш, а тому надалі ми ще повертатимемося не раз до доробку «Либеді», одного з найавторитетніших сьогодні в Україні видавництв.

Леонід КОРЕНЕВИЧ.

БАТЬКО, МАТИ І СОЛДАТ

Огляд листів на армійську тему

Одразу зізнаюся, що сам я — старий солдат, до того ж батько двох учорашніх молодих солдатів, які благополучно відслужили належні їм два роки і повернулися додому. Пригадую, як випроводжав я їх у пасажирському поїзді на службу і вже наперед знав, що їдуть вони до Харкова, до школи зв'язківців. Не приховуватиму, боліло мені серце, і найбільше потерпав від того, що, можливо, в їхній частині теж буде проклята народом «дідівщина». Але, як то кажуть, спасибі долі — обійшлося.

А оце став читати редакційні листи з армії та про армію. Здебільше пишуть матері і, як правило, про страшні речі: як їхніх синів кривдили, принижували, били й навіть калічили. Щоправда, в жодному з цих повідомлень не названо конкретних кривдників. Наче молодих солдатиків била якась нечиста сила, що навіть імені не має. Багато цих історій має продовження: син не витримав знущань, утік з частини, за що його заарештували й засудили як дезертира. І знову мамині плачі й крики: мовляв, яка несправедливість!

Намагаюся пригадати: чи було щось схоже в Радянській Армії тоді, коли там служило моє покоління, тобто сорок років тому? Чи були каліцтва, дезертирування? І згадую: були. Хоч і не стільки, скільки тепер. І дещо іншого забарвлення. Рідко яке вчення, наближене до бойової обстановки, обходилося без поранень та каліцтв. Скажімо, мій товариш з навчання у Воздвиженському гідромеліоративному технікумі (Сумська область) Борис Кобець, родом із Свіси, був комісований з армії через одержану там променеву хворобу, промучився «на гражданці» рік чи два — і помер, нещасний. А в моїй частині тільки під час моєї служби відбулося кілька судів над дезертирами. Кожен з них дістав по кілька років позбавлення волі. Їхнє дезертирство було пов'язане з тим, що з рядових, здебільше молодих солдатів, і тоді дуже добре вміли «вимотувати жили». Маю на увазі не тільки непосильні фізичні навантаження, які накладали на особливо непокірних «салаг» молодші командири, а й моральні втрати. І все ж треба зізнатися: мордобій у військових частинах тоді був рідкісним явищем.

Про біди, тяготи солдатського життя ми нікому навіть не заїкалися, бо розуміли, що писати про це до Міністерства оборони — вийде собі дорожче, а скаржитися на своє становище батькам... ні, ми не були такі жорстокі, щоб завдавати їм зайвого болю.

Нині (це видно з листів до редакції) і солдати, і ще більшою мірою їхні батьки не бояться надсилати військовикам — аж до міністра оборони включно — скарги та повідомлення про недоліки армійського життя, охоче спілкуються з командирами. Очевидно, це нормально для демократичної держави. Погано тільки, що таке спілкування набирає часом досить несподіваних рис. Особливо добре видно це з листа однієї матері із Сумщини.

Багата на любов до сина, вона розповідає, що через кілька місяців його служби в Кіровограді вона «викликала його у відпустку у зв'язку із тяжкими сімейними обставинами» (ми ж, зважте, служили свої, багато довші строки, здебільше без відпусток). А насправді, виявляється, викликала тому, що син у кожному листі розповідав: його б'ють і просив матір допомогти йому перевестися до іншої частини «з більш нормальними умовами служби». Потім, коли син приїхав додому, а термін відпустки минув, вона вирішила так: «Нехай у цій частині, як доводить її командир, ідеальний порядок, проте моя дитина усе це пережила, і я її, природно, не відпущу до цієї частини, а доб'юся переводу. Я ростила сина не для того, щоби в один момент позбутися його, він — моя надія і опора».

Фото Миколи КОЗЛОВСЬКОГО.

А от ще одна історія, розказана батьком солдата з Дніпропетровщини. Син служив в Одесі, там його почали начебто катувати. Мама поїхала і привезла своє дитя додому. Рентген, організований батьками, начебто виявив перелом грудини. Поклали солдата до військового шпиталю, а через дев'ять днів виписали: здоровий. Тоді син закомандував батькам: поміняйте місце служби! Домоглися його переведення до Дніпропетровська, до такого ж вузла зв'язку.

«Коли він дізнався про це, — пише батько, якому можна поспівчувати, — ридав, наче мале дитя. Кричав, що вони його більше не побачать, одержать цинкову труну, бо він не витримає більше катувань та знущань і повіситься. Психотерапевт порадив не розмовляти із сином про армію, бо він на межі втрати розуму, а військовим сказав: без зволікань везіть сина до частини, бо його заарештують як дезертира...»

Чи не здається читачеві, що процитовані батьки вважають своїх синів-солдатів за малих нерозумних дітей, яким і далі потрібний мамин патронат? Тим часом ці юнаки є громадяни України, на яких покладено обов'язок боронити Вітчизну. А це означає, що їм, покликаним до війська, доведеться відповідати за кожен свій вчинок. І якщо батьки «допомагають» синам вийти за брами військових частин і самовільно поїхати додому, то суд ці вчинки може вибачити батькам, бо вони не підлягають суворим військовим статутам, але нехай тати й мами знають, що цими діями вони призводять синів до страшного злочину — до дезертирства. Щоб, бува, не довелося потім проливати гіркі сльози, коли за їхніми рідними дезертирами зачиняться брами, заквітчані колючим дротом.

Ні, не варто легковажити батькам, штовхаючи своїх дітей туди, куди й ворогові не побажаєш втрапити. Та й Україні нові в'язні ні до чого. Їй потрібні військовики, здатні добре захищати Вітчизну і самим залишатися неушкодженими. А для цього їх треба вчити, гартувати. На жаль, виявляється, що в багатьох новобранців тіла й душі кволі, безвільні, нездатні витримувати граничних навантажень, без чого армія взагалі неможлива. По суті, саме в цьому корінь проблеми.

Між іншим, якби батьки молодих солдатів були далекогляднішi, вони мали б дякувати армії за те, що гартує чоловічі характери, навчає молодих науці перемагати. Нехай шановні батьки спробують уявити, що почнеться війна (нехай її ніколи не буде!), і їхнього сина покличуть брати участь у боях. Як ви вважаєте, хто в тій війні виживе — озброєний знаннями й загартований чи ненавчений? І хто переможе? Отож. То що потрібно молодому солдатові для його виживання? Виучка і дисципліна. От і виходить, що сьогоднішньому дезертирові, який так нічого й не навчився і не захотів гартувати свою кволу душу, в екстремальній ситуації просто не вижити.

А з «дідівщиною» в армії треба боротися. Ось, наприклад, ветеран минулої війни Василь Остапович Горовий з міста Ватутіне Черкаської області пише: «Треба захистити молодого солдата, бо він — майбутнє України. Якщо Міністерство оборони зацікавлене в ліквідації «дідівщини», то доречним буде внести до військового статуту пункт, згідно з яким солдат, який, у пошуках захисту від «дідівщини», без дозволу молодших командирів звернеться до вищого керівництва чи навіть залишить розташування частини, не підлягає відповідальності, а суворо покараним за порушення прав людини в підрозділі має бути командир, нездатний викорінити «дідівщину».

Проте проблема «дідівщини», якщо розглядати її широко, впирається в тісні економічні обставини, в яких перебуває армія. Ми заощаджуємо на війську, а дарма. Ми, українці, все ще не можемо усвідомити просту й гірку істину: той народ, який не хоче годувати власної армії, обов'язково годуватиме чужу. До нашого війська повинні прийти кращі молоді люди, патріоти України, які її захищатимуть і пишатимуться своїм високим місцем у суспільстві. Наші офіцери повинні бути забезпечені всім, щоб їх «не заїдав побут». Ось вони й зметуть залишки «дідівщини».

Борис СИДОРЕНКО.

Футбол

Напередодні другої спроби

Сьогодні о 19.00 на Республіканському стадіоні в Києві розпочнеться відбірковий футбольний матч чемпіонату Європи у четвертій групі між національними збірними України та Словенії. Це буде другий виступ нашої команди в цьому турнірі. І всі ми дуже сподіваємося, що ця спроба буде вдаліша від попередньої.

Словенський футбольний десант висадився в Борисполі у понеділок після обіду. А ввечері суперники проводили тренування. Спочатку завітав на Республіканський стадіон. Там готувалися до заняття наші. Перший, кого зустрів, був півзахисник «Дніпра» Андрій Полунін.

— **Як настрій?** — запитав одного з найкращих гравців країни минулого року.

— Нормальний. Готуємося, як бачите, серйозно до наступного матчу. Головне, щоб люди прийшли на стадіон. Підтримка болільників нам дуже потрібна. Он зібралося майже сто тисяч на матч киян з московським «Спартаком», і наш чемпіон здобув грандіозну перемогу. І нам на очах прихильників буде негоже поступатися словенцям.

Гравці по одному, групками виходили на зелений газон, освітлений потужними прожекторами. А я тим часом дізнався у головного тренера нашої збірної Йожефа Сабо, що всі футболісти практично здорові, готуються до матчу. Він ще раз назвав імена тих, кого викликали цього разу до збірної. Воротарі: Тяпушкін, Суслов, Воробйов, польові гравці — Лужний, Леженцев, Шматоваленко, Ковалець, Михайленко, Леоненко, Косовський, Василитчук, Дірявка, Похлебаєв, Беженар, Коновалов, Полунін, Гусейнов, Попов, Петров, Михайличенко, Кузнецов.

— Усі вони, окрім Воробйова, присутні на цьому занятті, — сказав Йожеф Йожефович і пішов до центру поля, щоб розпочати тренування.

А я, скориставшись нагодою, беру інтерв'ю в Миколи Павлова — наставника «Дніпра» й другого тренера збірної.

— Ми зібралися на динамівській базі минулої суботи, а Олег Кузнецов прибув з Ізраїлю в неділю. Скажу одразу, що і умови в збірній, і атмосфера в колективі помітно змінилися. Як на мене, на краще. Хлопці працюють самовіддано і з великим бажанням. Мешкаємо на затишній базі ФК «Динамо», харчування чудове, до наших послуг сауна, автобус. Одне слово, маємо все необхідне. Велика заслуга в цьому керівництва динамівського клубу, зокрема його президента Григорія Суркіса. Гравці знають, скільки отримають і за те, що їх викликали до збірної, і за успішний підсумок поєдинку. Побували в колективі президент ФФУ Віктор Банников і його заступник Євген Котельников. Багато розмовляли з футболістами. Гадаю, що такі зустрічі підуть на користь справі.

— **Миколо Петровичу, чув, що ваш матч з динамівцями в Києві перенесено з 15 жовтня на 1 грудня. Чи відповідає це дійсності?**

— Так. До речі, кияни в п'ятницю зіграють на Кубок у Комарному із «Газівником». А наше побачення з ними саме в перший день зими.

— **А чи зручно це для вашої команди?**

— Не зовсім. Адже ми збиралися на турне до Нідерландів. Але інтереси українського футболу нам не байдужі. Хочемо допомогти киянам, які представляють нашу державу в Лізі чемпіонів...

А тим часом тренування наближалося до завершення. Михайло Михайлов закінчував роботу з воротарями. А Йожеф Сабо і Анатолій Дем'яненко керували двосторонньою зустріччю. Остання атака. Білочубий гравець у костюмі італійського клубу «Сампдорія» філігранним пасом виводить у прорив Віктора Леоненка, і той забиває гол. Ви вже, мабуть, здогадалися, що тим асистентом був Олексій Михайличенко. Хоч і грає вже не перший рік в Шотландії, але, мабуть, ніяк не йде з його пам'яті сонячна Італія.

Тренування завершено, гравці на автобусі вирушають до Кончі-Заспи. А ми разом із Сабо та Павловим поспішили на динамівський стадіон, де ось-ось мали розпочати своє заняття словенці.

Відомий у минулому гравець збірної колишньої Югославії, який успішно виступав у німецькій бундеслізі, Бране Облак вивів на динамівське поле воротарів Бошковича і Зупана, польових гравців Енглара, Галича, Крижана, Ролячака, Міланича, Новака, Бінковського, Бенедейчича, Чехалича, Єрманича, Жидана, Флорянчича, Глина, Кокола, Удовича.

— **Чи є у вашому складі легіонери?** — запитав схожого на професора головного тренера збірної Словенії Зденко Вердені, який колись грав у маріборському «Железнічарі», а оце протягом двох сезонів тренував японський клуб «Йокогаму».

— Звісно, є. Бошкович захищає ворота турецької «Анатолії», Міланич і Чехалич виступають в австрійському «Штурмі» (Грац), а ще Єрманич («Рапід», Відень), Флорянчич («Кремонезе», Італія) та Удович («Беверен», Бельгія).

— **Яка, на вашу думку, ситуація в нашій підгрупі?**

— Є несподіванки. Головна — ваша поразка від литовців. У нас фаворит — Італія. Хорвати та українці — претенденти на ще одну путівку до Англії. Але ота невдача на старті може дуже нашкодити вашим футболістам.

— **А яке місце відводите для себе?**

— Ще перед початком турніру нас ставили на шосту позицію. Але ми, зрозуміло, не згодні з такою оцінкою. Гадаю, що нам до снаги третє-четверте підсумкове місце.

— **З якими планами приїхали до Києва?**

— Шанси суперників розцінюю як 60 на 40. Я реаліст. За очком не полюватимемо, бо можна наразитися на розгром. Тому тактику оберемо в ході матчу. Розраховую на надійну гру стопера Енглара, а ще — на швидкого форварда Флорянчича та Удовича, який має відчуття голу...

А я ще раз хочу звернутися до вболівальників: прийдіть сьогодні на Республіканський стадіон і підтримайте нашу команду. До речі, для вас, шановні прихильники збірної, фірма «Нордекс» — головний спонсор ФФУ — знову розіграє автомобіль.

Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

***

Чемпіонат Європи. Хорватія — Литва — 2:0, Франція — Румунія — 0:0, Латвія — Португалія — 1:3, Вірменія — Кіпр — 0:0.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Засновник — Верховна Рада України. Видавець — Президія Верховної Ради України. 252019, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5. Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Головний редактор С. ПРАВДЕНКО.

Редколегія: О. БІЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (в.о. заст. головного редактора), А. ГОРЛОВ (перший заст. головного редактора), І. ГРУШКО, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, Б. СИДОРЕНКО, А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДЯ (заст. головного редактора).

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

♦ ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44.

♦ Рукописів не повертаємо.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КП № 1 від 18.09.1990 р.

♦ За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.
♦ Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій. ♦ За точність викладених фактів відповідальність несе автор.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами. Індекс 60955. Тираж 385117.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 Зам. 0311194.

Газету набрано і зверстано в комп'ютерному центрі «Голосу України».